

2269

2A1

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1853

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΔΙΚΗ

ΤΟΥ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΟΥ

*Και τῶν σὺν αὐτῷ ἐπι Καϊρισμῶ ὑπὸ τοῦ πλημ-
μελειοδικείου Σύρου καταδικασθέντων
Σπυρίδωρος Γλανκωπίδου, Γρηγορίου Δεσποτοπούλου
καὶ Θεοφίλου Λουλούδη ἢ
Μοροκοπούλου.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Σ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Κατὰ τὴν δόξαν Ἀθηνῶν, Ἀριθ. 274).

1853.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ
N
1765

920.492

KA

Η

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1853

Handwritten signature/initials

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΔΙΚΗ

ΤΟΥ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΪΡΟΥ

Καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπὶ Καΐρισμῷ ὑπὸ τοῦ πλημμε-
μελειοδικείου Σύρου καταδικασθέντων
Σπυρίδωνος Γλαυκωπίδου, Γρηγορίου Δεσποτοπούλου
καὶ Θεοφίλου Λουλούδη ἢ
Μογοκοιδύλου.

Handwritten signature: Σπυρίδωνος Κ. Αμαλίου

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
8753/1942

7 ΑΠΡ. 1958

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς. Ἀριθ. 274.)

1853.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ

ΔΙΟΙΚΗ

ΤΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΚΑΙΡΟΥ

K. Charalambos

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
8/23/1942

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

(Κατά τὴν ἐπιτομήν τοῦ 1942)

1823

Η ΚΑΤΑ ΤΗΝ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1853
ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΔΙΚΗ

ΤΟ ΘΕΟΦΪΛΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Και τῶν σὺν αὐτῷ ἐπὶ Καϊρισμῷ ἐπὶ τοῦ Πλημμελειοδικείου Σύρου καταδικασθέντων, Σπυριδῶνος Γλαυκωπίου, Γρηγορίου Δεσποτοπούλου καὶ Θεοφίλου Λουλουδά η̄ Μοροκορδέλου.

Ο Εἰσαγγελεὺς λαβὼν τὸν λόγον ἀπετάθη πρὸς τοὺς δικηγόρους εἰπὼν, ἂν σκοπεύωσι νὰ φέρωσι τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ τῆς δίκης μέρους, οὗτος προτείνει νὰ γίνῃ ἡ συζήτησις κεκλεισμένων τῶν θυρῶν.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος ἀπήντησε πρὸς ταῦτα «Περὶ τὸν θεωρεῖ ἡ υπεράσπισις ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὴν πρότασιν τοῦ Κ. Εἰσαγγελέως· διότι δικηγόροι ἀρχαῖοι, δικηγόροι νομομαθεῖς γινώσκουσιν ὡς ἄριστα ἐνώπιον οἰοῦτο δικαστηρίου παρίστανται· δὲν ἀγνοοῦσι δὲ, ὅτι ὁ Ἄρειος Πάγος εἶναι δικαστήριον τοῦ νόμου, οὐχὶ δὲ δικαστήριον τῆς οὐσίας καὶ τοῦ πραγματικοῦ τῆς δίκης μέρους.

Ὁ Πρόεδρος ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν δικηγόρον Κ. Ν. Ι. Σαρίπολον, μὴ γενομένης δεκτῆς τῆς προτάσεως τοῦ Κυρίου Εἰσαγγελέως.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Ὁ Καίρης ἀπέθανε, καὶ ἀπέθανεν ἀθῶος. Ὡς πρὸς αὐτὸν κατηγορήθη ἡ δίκη δυνάμει τοῦ νόμου. Ἄλλ' ὅσοον μέγα μάθημα ἔδωκε πρὸς τὴν ἐπίγειον δικαιοσύνην αὐτὸς ὁ Θεὸς καλέσας ἐνώπιον τοῦ ἀναμαρτήτου δικαστηρίου του τὸν Θεόφιλον Καίρη! Ὁ ὕψιστος οἶνει ἔκκαλέσας ἐνώπιον ἑαυτοῦ τὴν δίκην ὡς πρὸς τὸν κατηγορηθέντα ἐπὶ αἵρεσιάρχίᾳ Θεόφιλον Καίρη, ἀπέδειξε προφανῶς, ὅτι αἱ τοιαῦται δίκαι υπεκφεύγουσι τὴν ἀρμοδιότητα παντὸς ἐπιγείου, παν-

τός ἐξ ἀνθρώπων συγκεκροτημένου δικαστηρίου. Πᾶσα κατὰ τοῦ Ὑψίστου προσβολή ὑπὸ μόνου τοῦ Ὑψίστου ἀρμοδίως ἐκδικάζεται· τοῦτο δὲ, διότι μόνος ὁ Ὑψίστος εἶναι ἡ αὐταλήθεια, ἡ αὐτοδικαιοσύνη. Μόνος ὁ Ὑψίστος ὁ ἐτάζων νοῦν καὶ καρδίαν, μόνος αὐτός ὁ τὴν ἀλήθειαν ἀκριβῶς γινώσκων, μόνος αὐτός λέγω, εἶναι καὶ δικαστὴς ἐπὶ τῶν ἀποκλειστικῶς ἐνδιαφερόντων αὐτὸν ζητημάτων. Ἔστι Θεός, καὶ τούτου ἕνεκα καὶ ἐνδιαφερόμενος καὶ δικαστὴς συνάμα εἶναι· ἄλλως δ' ἀδικώτατον ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἐδίκαζεν ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεως· ἀλλὰ τότε δὲν ἤθελεν εἶσθαι Θεός, ὅ ἐστι δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἀμερόληπτος, δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀλήθεια.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ Θεοφίλου Καίρου τρεῖς ἄλλοι οἰμώζουσιν ἐν τῇ οἰκτρᾷ φυλακῇ ἐν ἣ κατεκλείσθησαν. Τρεῖς ἄλλοι πνέουσι τὸν δυσώδη ἐκεῖνον ἀέρα, ὅστις προέπεμψεν εἰς τὸν τάφον τὸν Θεόφιλον Καίρην. Ὑπὲρ τῶν τριῶν τούτων παριστάμεθα συνήγοροι ἐνώπιον ὑμῶν Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, ὅπως ἀποδείξωμεν πόσον κακῶς ἐρημύσθησαν ὑπὸ τοῦ πλημμελειοδικείου Σύρου οἱ νόμοι ἡμῶν, πόσον οἰκτρῶς τὸ ἐλευθερώτατον ἡμῶν σύνταγμα παρεβιάσθη.

Ἐνώπιον ἱερέων μιᾶς οἰασθήποτε θρησκείας ἡ θέσις μου ἤθελεν εἶσθαι δυσχερής, ἐνώπιον ὅμως πολιτῶν ἐλευθέρων, ἐνώπιον δικαστῶν πεφωτισμένων, τούναντίον ἡ θέσις μου εἶναι καὶ εὐχάριστος καὶ εὐκολος, διότι δὲν πρόκειται περὶ συζητήσεως ἀληθείας δογμάτων, ἀλλὰ περὶ τῆς κυριωτάτης τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ ἐλευθέρου τῆς συνειδήσεως, περὶ τοῦ ἐλευθέρου τῆς θρησκείας.

Τὴν τοιαύτην ἐλευθερίαν εἰς μέγας ἀνὴρ καὶ μέγας νομοθέτης, ὁρμώμενος νὰ καθιερώσῃ καὶ διὰ τῆς θετικῆς αὐτῆς νομοθεσίας, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν μεγάλην καὶ σωτηριώδη ἐγνωμάτευσεν ἀρχὴν εἰπὼν, ὅτι ὁ νόμος ἀνάγκη νὰ ᾖναι ἄθεος. Τὴν ἀρχὴν ταύτην οἱ μὲν κακοβούλως παρηρμήνευσαν, οἱ δὲ ἐξ ἀμαθείας κατέκριναν. Ἄλλ' ὀρθῶς ἐννοουμένη εἶναι θέμεθλον στερεόν πάσης εὐνομουμένης πολιτείας ἀνθρώπων. Δὲν σημαίνει αὕτη ἄλλο, εἰμὲν, ὅτι ὁ πολιτικὸς νόμος ἀνάγκη νὰ ᾖναι

ἀμερόληπτος, ἀδέκαστος, καὶ ἀπὸ πάσης θρησκευτικῆς ἐπιβροῆς ἢ ἱεροκρατικοῦ δόγματος ἀνεξάρτητος. Σημαίνει, ὅτι ὁ νόμος πρέπει ἴσα εἰς πάντας τοὺς πολίτας νὰ παρέχῃ δικαιώματα, ἐπίσης δὲ καὶ πάντων νὰ προστατεύῃ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκάστου θρησκείας, ἥτοι τῆς ἣν ἕκαστος ἐσχημάτισε περὶ τοῦ ὑψίστου ὄντος ιδέαν· διότι θρησκεία οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἢ ἡ σχέση ἣν ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος ἐσχημάτισε μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ δημιουργοῦ του, καθ' ἣν ἐν ἑαυτῷ περὶ Θεοῦ ἐμόρφωσεν ιδέαν.

Ἄν δὲ τοιαύτην οὐσιώδη ιδιότητα πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ νόμος, τοιοῦτον χαρακτῆρα πρέπει νὰ περιβληθῶσι καὶ οἱ μέλλοντες νὰ ἐρμηνεύσωσι καὶ ἐφαρμόσωσιν αὐτόν. Τοῦτο ζητοῦμεν, τούτου θέλομεν τύχει ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου τούτου δικαστηρίου. Ἀποδύθητε Κύριοι Ἀρειοπαγῖται διὰ μίαν στιγμήν τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα χριστιανῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων, ἀποδύθητε αὐτό, διότι ἄλλως οἱ πελάται μου εἰσὶν ἤδη καταδικασμένοι ὑφ' ὑμῶν. Ὡς χριστιανοί, διότι καὶ ἡμεῖς ἐσμεν χριστιανοὶ οἱ ὑπὲρ αὐτῶν συνηγοροῦντες, λυπούμεθα βεβαίως διότι ἀπεσικέρτησαν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωποι δὲν διακαίουμεθα νὰ κρίνωμεν, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ κατακρίνωμεν καὶ νὰ καταδικάσωμεν αὐτοὺς, διότι, ὡς ἀρχόμενος τοῦ λόγου μου εἶπον, μόνω τῷ Θεῷ δέδοται τὸ διακρίνειν καὶ ἐκδικάζειν τὰς τοιαύτας δίκας, οὐδένα δ' ἑαυτοῦ ἔθετο τοποτηρητὴν ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τὸ ἐκδικεῖσθαι τὰς κατ' αὐτοῦ ὕβρεις.

Ὡ! βεβαίως ἂν ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν ὁμοίον τι τῷ ὄρκῳ ὃν ὠρκίζοντο τὸ πάλαι τῆς Γαλλίας οἱ Βασιλεῖς χριόμενοι « *Le Roi promet aussi . . . d'exterminer de bonne foi selon son pouvoir tous hérétiques notés et condamnés par l'Église,* » ἠθέλομεν οἰκτεῖραι τὴν πολιτείαν ἡμῶν διὰ τὴν βαρβαρότητα τοῦ νόμου, ἀλλ' ἀναμιμνησκόμενοι τὸ *dura lex sed lex*, ἠθέλομεν κλίνει τὸν αὐχένα καὶ ἀντιπαρῆλθαι, μεχρικοῦ παρέλθωσι καὶ τῆς βαρβάρου αὐτοῦ ἰσχύος αἱ ἡμέραι. Εὐτυχῶς ὅμως ἐν τῇ νομοθεσίᾳ ἡμῶν τοιοῦτον στίγμα οὐδαμοῦ ὑπάρχει, ὡς θέλομεν ἀποδείξει, τὸ δὲ πλημμελειοδικεῖον τοὺς ἐ-

λευθερωτάτους ἡμῶν θεσμούς παριδόν, κατὰ τῶν κατηγορηθέντων προκρούστου δίκην τοὺς νόμους ἡμῶν προσήγγισε πρὸς τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον νόμον τὸν ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ κώδικι φερομένῳ « *ubicunque Manichaei inveniuntur, capite damnandi sint* » (Cod. de haeret. et Manich. C. 11. 12), ἀλλὰ τότε ὤφειλε τοῦλάχιστον τὸν νόμον τοῦτον νὰ ἐπικαλεσθῆ ὡς ἰσχύοντα καὶ τὴν ποινὴν καταγινώσκοντα, οὐχὶ δὲ ποτε τὸ σύνταγμα καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς νόμους.

Ἄλλ' ἐπαναλέγω, εὐτυχῶς τοιαύτην ἀθλίαν δὲν ἔχομεν νομοθεσίαν· εὐτυχῶς οἱ νόμοι ἡμῶν καὶ τὸ σύνταγμα τὰς μόνας ἀληθεῖς, τὰς μόνας ὁρθὰς περὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἀρχὰς καθιέρωσαν. Τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου (Sainte-Barthélemy) αἱ νύκτες οὐδὲν ἄλλο ἤθελον εἶσθαι σήμερον εἰμὴ τρομεροὶ ἀναχρονισμοί. Τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τὰ ὄργια, ἐξ ὧν ἡ οἰκτρὰ καὶ ἐριννυώδης ἐκείνη πολιτικὴ ρῆσις ἐγεννήθη « *rense comme moi ou je te tue,* » παρῆλθον. Παρῆλθον, . . . Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, φρικτῶ ἀνολογιζόμενος, ὅτι ὅτε εἶπον τοιαῦτά τινα ἐνώπιον τῶν πλημμελειοδικῶν, προσεθέμην, ἂν καταδικάσητε αὐτούς, εἰς φυλάκισιν ἴσως θέλετε νομίσει ὅτι τοὺς καταδικάζετε, ἐγὼ ὅμως λέγω ὑμῖν, ὅτι τὸ ταλαίπωρον τοῦτο καὶ ἡμίξηρον τοῦ Θεοφίλου Καίρου σωματίον, θέλετε καταδικάσει εἰς θάνατον. Ἡ δὲ πρόβησις μου αὕτη δυστυχῶς ἐπραγματοποιήθη! . . .

Εἶθε ὅμως ἡ ἀπόφασίς σας σαματήση τοὺς εἰς τὸν ὀλισθηρὸν δρόμον καταφέροντας τὴν κοινωνίαν ἡμῶν· εἴθεδείξῃ πρὸς τὰ κατώτερα δικαστήρια, ὅτι ἡπολιτικὴ κοινωνία θρησκευτικὰ θύματα δὲν δύναται νὰ κάμῃ, οὐδ' ἀνέχεται νὰ κάμνωσιν ἄλλοι· διότι τοιαῦτα ἐν ἐνόματι αὐτῆς ἀνεχομένη νὰ γίνωνται, ἀποβάλλει ἢ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς ἀρχή, τὸ ἀρχικόν, τὸ ἐξουσιαστικόν, καὶ ὡς ἴση πρὸς τοὺς ἴσους αὐτῇ γινομένους διὰ τῶν δογματικῶν καὶ θρησκευτικῶν συζητήσεων πολίτας συγκαταβαίνει· ὡς ἄριστα ἀπέδειξε τοῦτο ὁ μέγιστος τῶν συγχρόνων φιλοσόφων, ὁ Κάντιος εἰπὼν, ὅτι τὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν δικαίωμα οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ ἀπλῶς ἀστυνομικὸν εἶναι. Τὴν θεω-

ρίαν δὲ ταύτην διὰ μακρῶν ἐξεθέμην ἐν σελ. 677 τῆς περὶ συνταγματικοῦ δικαίου πραγματείας μου.

Ναὶ Κύριοι, τὸ λέγω ἀπροκαλύπτως, διότι καὶ ἡ συνειδήσις με πείθει, καὶ ἡ ἱστορία προσεπιμαρτυρεῖ τῇ συνειδήσει μου ὑπάρχει φιλασοφικόν τι, ἀξίωμα, ἴσον καὶ ἀσφαλὲς ὡς τὰ μαθηματικὰ ἀξιώματα, ὅτι τὸ ψεῦδος, καὶ ἂν αἱ ἐπίγειοι πᾶσαι δυνάμεις συμμαχήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, θέλει ἐπέλθει ὅμως ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θέλει διαλυθῆ. Τούναντίον δὲ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἂν πάντες οἱ δυνάσται κατ' αὐτῆς συνασπίσωσι, καὶ ἂν ὄλος τῆς γῆς ὁ σίδηρος μεταβληθῆ εἰς δεσμὰ διὰ νὰ τὴν καθείρῃ, ἡ ἀλήθεια λέγω, θέλει μίαν ἡμέραν θριαμβεύσει, διότι ὁ Θεὸς φιλεῖ αὐτήν, ὡς ἀποστρέφει τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τοῦ ψεύδους καὶ τῶν ἔργατῶν αὐτοῦ.

Ἄν λοιπὸν τοῦ Καίρου καὶ Γλαυκωπίδου τὰ δόγματά εἰσι σφαλερὰ, ὡς καὶ ἐγὼ μεθ' ἀπάσης τῆς ὀρθοδοξίας τὰ νομίζω σφαλερὰ, ἄφετε αὐτὰ ἐλεύθερα, διότι ταχύτερον θέλει καταδειχθῆ ἢ πλάνη των ἂν δὲ, τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύω, εἰσὶν ἀληθῆ, τίς θέλει δυνηθῆ νὰ καταβάλλῃ αὐτά ;

Ἄλλ' εἴτε σφαλερὰ, εἴτε ἀληθῆ εἰσιν, ἀξιοὶ τιμῆς εἰς τὰ ὅμματα παντός εὐσυνειδήτου, πεφωτισμένου καὶ ἐλευθέρου πολίτου, εἰσὶν οἱ ταῦτα δημοσίᾳ καὶ ἐναντίον τοῦ συμφέροντός των δημολογήσαντες, καὶ ἔνεκα τούτων ὁ μὲν τὸν βίον κατέστρεψεν ἐν εἰρήτῃ, ὁ δὲ περιμένει ἐν φυλακῇ νὰ μάθῃ ἂν ἡ συνειδήσις ᾖ ἐλευθέρη ἐν Ἑλλάδι.

Ναὶ Γλαυκωπίδη, ἡ συνειδήσις εἶναι ἐλευθέρη ἐν Ἑλλάδι, διότι τὸ ἐλεύθερον αὐτῆς σύνταγμα τοιαύτην ἀνεγνώρισεν αὐτήν.

Ὅτι δὲ τὴν ἀπεδέχθη ἐλευθέραν, καὶ τοιαύτην σαφῶς ἐν τοῖς ἄρθροις αὐτοῦ διετράνωσε, τοῦτο εἰς τὰ ὅμματα παντός ἀμερολήπτως ἀναγινώσκοντος αὐτὸ φανεροῦται ἴσον τὸ πλημμελειοδικεῖον Σύρου δὲν ἠθέλησε νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὸ ὑγιῶς, ἡ δὲ παρερμηνεία του αὐτὴ φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παρασταθῶμεν σήμερον ἐνώπιον ὑμῶν, ὅπως τύχωμεν τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἀποφάσεώς του.

Ὁ Πρόεδρος. Περιορίσθητε Κ. δικηγόρε, εἰς τὸ θέμα τῆς

ἀναιρέσεως καὶ ἀφῆσατε τὰς θεωρίας ὡς ἐκτὸς τοῦ προκειμένου.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Συγχωρήσατέ μοι Κ. Πρέδρε, ἂν ἀντιτείνων πρὸς ὑμᾶς εἶπω, ὅτι εἰμὶ ἐντὸς τοῦ ζητήματος, διότι τὸ ζήτημα δὲν δύναται νὰ διασαφηνηθῆ, καὶ ἐπομένως νὰ λυθῆ, εἰμὴ διὰ τῆς θεωρίας. Νομίζω δὲ, ὅτι καὶ ὁ τόπος εἶναι καταλληλότατος, διότι ἂν αἱ νομικαὶ καὶ πολιτικαὶ θεωρίαι δὲν εὐρίσκωσι χώραν ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου τούτου δικαστηρίου, ποῦ ἄλλοῦ δύνανται ἀρμοδιώτερον ν' ἀναπτυχθῶσιν ;

Τὸ πρῶτον τοῦ συντάγματος ἄρθρον διατείνομαι ὅτι καιρῶς προσεβλήθη· διότι τοῦτο κηρύττει, καὶ πάσης θρησκείας τὸ ἐλεύθερον, καὶ πάτης συνειδήσεως τὴν ἀκώλυτον διαδήλωσιν· τὸ δὲ 10 τοῦ συντάγματος ἄρθρον προσεπικυροῖ καὶ τελειοποιεῖ τοῦ πρώτου ἄρθρου τὰς σωτηριώδεις διατάξεις.

Τὸ πρῶτον τοῦ συντάγματος ἄρθρον φέρει, ὅτι « ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ, καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ, καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας. »

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία κτλ. ἀλλὰ, Κύριοι, ποία ἡ ὀρθὴ τῆς λέξεως ταύτης σημασία ; λογικῶς καὶ πολιτικῶς ἡ λέξις αὕτη ἐν τῷ πολιτεύματι ἡμῶν δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ, εἰμὴ ὅτι καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἡμῶν γλώσσῃ ἔμφαινει, δηλαδή ὅτι οἱ πλείονες τῶν Ἑλλήνων ἐσμὲν ὀρθόδοξοι. Δὲν δύναται δὲ νὰ ἐκλήφθῃ ὡς σημαίνουσα κράτος καὶ ὑπεροχὴν πολιτικὴν τῆς ὀρθοδόξου ὑπὲρ τὰς ἄλλας θρησκείας, διότι τότε αὐτὸ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἤθελε φέρει ἐν ἑαυτῷ περιεργωτάτην πρὸς ἑαυτῷ ἀντίφασιν. Ὁ ἐπικρατῶν μόνος ἄρχει, ἅτε μόνος κρατῶν, οὐδένα δὲ ἄλλον συνάρχοντα παρ' αὐτῷ συνυπάρχοντα, οὔτε ἀναγνωρίζει, οὔτε ἀνέχεται. Οὕτως, ὀρθῶς λέγομεν, ὅτι αἱ καθεστηκυῖαι τοῦ κράτους ἡμῶν ἀρχαί, ἡ νομοθετικὴ, ἡ δικαστικὴ, ἡ

ἐκτελεστικὴ ἐπικρατοῦσι, διότι παρ' αὐταῖς οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ καθιδρυθῆ καὶ νὰ ἐνεργῆ τὰ ἐκείνων ἀντιποιοιουμένη ἔργα. Ἄν δὲ τοιαύτη τις ἐμφανισθῆ, εἴτε ἔσθωεν ἐσχηματίσθη, εἴτε ἔξωθεν πρὸς ἡμᾶς εἰσέβαλεν, οὐ μόνον ἴσης τιμῆς παρὰ τοῖς πολίταις, ἴσης προστασίας ὑπὸ τῶν νόμων δὲν θέλει τύχει, ἀλλὰ τοῦναντίον παντὶ μὲν σθένει οἱ πολῖται ἀφείλομεν ν' ἀποκρούσωμεν αὐτήν, πάντες δὲ εἰ νόμοι κατὰ τῶν τοιαῦτα ἀποτολμώντων ἐξανίστανται. Νῦν δ' ἐρωτῶ, συμβαίνει τι τοιοῦτον ὡς πρὸς τὰς θρησκείας; Βεβαίως οὐχί. Ναί, πᾶσα θρησκεία ἐπικρατεῖ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν ἑαυτῇ, τουτέστι παρὰ τοῖς ὁπαδοῖς αὐτῆς, παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῆς, παρὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἡγουμένοις αὐτῆς, παρὰ τῇ διοικήσῃ αὐτὴν ἀρχῇ, τῇ Συνόδῳ τῆς ἁλλὰ τοῦτο τὸ κράτος δογματικῶς μὲν καὶ κανονικῶς ἐντὸς ἑαυτῆς περιστέλλεται, πολιτικῶς δὲ οὐδόλως ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας διαδηλοῦται· ἄλλως δὲ ἂν διεδηλοῦτο, ὡφείλου τότε καὶ οἱ ἑτεροδοξοῦντες ἴσπν τῆς πιστοῖς ν' ἀποδίδωσιν αὐτῷ τιμὴν, ὅπως κοινὸν πάντες οἱ ἐν τῷ κράτει πρὸς τὰς καθεστηκυίας ἀρχὰς ἀφείλουσι σέβας. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ ἐπεκράτει ἄλλοτε ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, διότι τοὺς ἑτεροδοξοῦντας, καὶ μάλιστα τοὺς διαμαρτυρομένους, κατεδίωκε, καταναγκάζουσα αὐτοὺς διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1724, καὶ τὰ τέκνα τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ βαπτίζωσι, καὶ τῆς κοινωνίας νὰ μεταλαμβάνωσιν ὡς οἱ δυτικοί, κτλπ. κατὰ δὲ τῶν ἀπειθεύοντων βαρβάρους καὶ σκληρὰς κατεγίνωσκε ποινάς· διότι, μνημονεύω αὐτῶν τῶν λέξεων τοῦ νόμου, κατὰ μὲν τῶν ἀνδρῶν κατεγίνωσκε ποινὴν ἰσοβίων δεσμῶν (galères perpetuelles), κατὰ δὲ τῶν γυναικῶν κουρὰν καὶ φυλάκισιν ἰσόβιον (les femmes seront rasées et enfermées pour toujours), κατὰ δὲ τῶν τέκνων τὸ κατὰ τοὺς Δυτικοὺς βάπτισμα (les enfants des protestants seront baptisés par l'Église Romaine), κατὰ δὲ τῶν ἀσθενῶν μετάληψιν κατὰ τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης (les malades seront communiés). Οὕτως ἐτι καὶ νῦν ἐπικρατεῖ ἐν πλείστοις τῆς Ἰταλίας μέρεσιν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία· ἔθεν καὶ ἐκεῖ, τὸ γνωρίζετε, οἱ ὀρθόδοξοι οὐδὲ ταρῆς

ἀξιοῦνται. Οὕτως ἐπικρατεῖ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅθεν οἱ ἑτεροδοξοῦντες ἀποβάλλονται τοῦ κράτους· οὕτως ἐν Βαυαρίᾳ, τῇ Γερμανικῇ ταύτῃ Ῥώμῃ, ὅθεν οἱ διαμαρτυρούμενοι Καθηγηταὶ ἀποβάλλονται τῶν Πανεπιστημίων.

Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι ; ἐν Ἑλλάδι πᾶσα θρησκευτικὴ κοινωνία εἶναι ἐλευθέρα. Λαμπρὸν δὲ σχόλιον τοῦ ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν συντάγματος εἶναι τὸ προγενέστερον εὐκλεές καὶ τοσαύτην τιμὴν περιποιῶν εἰς τὸ ἔτι ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἔθνος ἡμῶν σύνταγμα τῆς Τροϊζῆνος, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ λέγει. « Καθεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαγγέλλεται τὴν θρησκείαν του ἐλευθέρως, καὶ διὰ τὴν λατρείαν αὐτῆς ἔχει ἴσῃν ὑπεράσπισιν. »

Ἦκούσατε Κύριοι ; καθεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαγγέλλεται τὴν θρησκείαν του ἐλευθέρως. Οὐδὲ φοβοῦμαι μὴ τις εἴπῃ, ὅτι τὸ νέον πολίτευμα ἡμῶν εἶναι περιοριστικώτερον τῆς ἐλευθερίας ταύτης τῆς τοσοῦτον ἱεράς. Ἄν δέ τις τολμήσῃ νὰ τὸ εἴπῃ, ἄς ἀποκηρύξωμεν αὐτὸν ὡς μὴ Ἑλληνα, καὶ ὡς ὑβρίζοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν, τὸ ἀνεξίθρησκον μὲν καὶ ὀρθοφρονοῦν ἐν τοῖς σπαργάνοις, καταδιωκτικὸν δ' ἀναφαινόμενον ἐν ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ.

Τί λοιπὸν ἔπραξε τὸ πλημμελειοδικεῖον τῆς Σύρου ; μὴ δυνάμενον νὰ μὴ ἴδῃ τοσοῦτον ἐλευθερίας καθαρᾶς φῶς χωρὶς νὰ θαμβωθῆ, παρεμόρφωσε τοῦ συντάγματος τὴν ἔννοιαν. Ναί, ἡ συνείδησις εἶναι ἐλευθέρα, εἶπεν, ἐπομένως καὶ ἡ θρησκεία, ἀλλ' ἐφόσον αὕτη δὲν διαδηλοῦται ἐξωτερικῶς διὰ λόγου ἢ διὰ πράξεως. Περίεργος τῇ ἀληθείᾳ ἐλευθερία αὕτη, ἂν ἀληθῶς τοιαύτη εἶναι ὡς τὸ δικαστήριον τῆς Σύρου ὥρισεν ἡμῖν αὐτήν. Ἐφόσον ἡ συνείδησις δὲν εἶναι εἰμὴ συνείδησις, εἶναι ἐλευθέρα, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ δικάσῃ αὐτήν, ἅμα ὅμως διαδηλωθῆ ἁμαρτάνει ; ὦ ! τρώντι ἀνταξίαν τοσοῦτων ἀγώνων, τοσοῦτων θυσιῶν ἐλευθερίαν ἐκτησάμεθα ! Ἄλλὰ Κύριοι, ἐρωτῶ ὑμᾶς, ἐρωτῶ πάντα ἐχέφρονα, τίς δύναται, καὶ ἐν πλήρει παμβασιλείᾳ, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτὸ ἐνὸς Νέρωνος, ἐνὸς Καλιγούλα, ἐνὸς Δεκίου, ἢ ἐνὸς Διοκλητιανοῦ, νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ἐν ἑαυτῇ ἀποκεκλεισμένης ταύτης συνείδησεως ἵνα

τὴν ἐξελέγη, ἵνα τὴν τιμωρήσῃ ; Ποία τυράννου χεὶρ, ποίων δημίων μάστιγες δύναται νὰ ἐκτυλίξωσι τῆς αὐτοδίκου (sui juris) συνειδήσεως τὰς σελίδας, ἵνα τύψωσι καὶ μαστιγώσωσιν αὐτήν ; Περωνείου λοιπὸν πολιτείας ἴσῃν ἐλευθερίαν ἀσφαλίζει ἡμῖν τὸ σύνταγμα ; Τί δὲ γίνεται τότε τὸ 10 τοῦ συντάγματος ἄρθρον ; ἢ καὶ τοῦτο ἰσχύει ὑπὸ τὴν ἀντίστοιχον ἐρμηνείαν, ἢ ἰδέα εἶναι ἐλευθέρα ἀπαγορεύεται δὲ μόνον ἢ διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου διαδήλωσις αὐτῆς ; ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ γράψῃ τις ; Ὅχι Κύριοι, ἡ τοιαύτη τῆς συνειδήσεως δέσμευσις εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς καταστροφὴν ὅλων τῶν ἐλευθεριῶν· διότι τίς ἀσφαλίζει με, ὅτι ὁ προθέμενος νὰ δεσμεύσῃ τὴν συνείδησίν μου δὲν θέλει ἀκολούθως ζητήσῃ τὴν δέσμευσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς ἰδέας μου, ἀκολούθως δὲ ὅτι δὲν θέλει προβῆ καὶ εἰς τὴν τοῦ σώματός μου, τῆς ἰδιοκτησίας μου, τῆς τιμῆς μου, καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν ἀγαθῶν ἃ ὡς ἀνθρώπῳ λογικῶ ἐδωρήσατό μοι ὁ Πλάστης μου ; Μεταξὺ τῶν ἐλευθεριῶν ὅλων ὑπάρχει σφιγκτόν τι καὶ συμπαγές ἀλληλένδετον, ἅμα δέ τις ἐξ αὐτῶν κρουσθῆ, καὶ αἱ ἄλλαι πάσχουσιν, ἅμα τις αὐτῶν περιορισθῆ σύμπασαι συγκαταστρέφονται.

Ἄλλ' ἢ θεοσέβεια, εἶπον οἱ κατώτεροι δικασταί, δὲν εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν θρησκείων, ἄρα οὐδὲ ἀπολαύει τῆς προστασίας τῶν νόμων. Πλὴν τὸ πλημμελειοδικεῖον δὲν εὐηρεστήθη νὰ μᾶς δώσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γνωστῆς θρησκείας· διότι βεβαίως κατ' οὐδὲν ἱκανοποιεῖ ἡμᾶς ὁ ὀρισμὸς ὃν δίδωσιν, ὅτι γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἡ δι' ἐξωτερικῆς λατρείας καὶ ὑπὸ ἐξωτερικοῦ τύπου δημοσία καὶ ἐλευθέρως ἐξασκουμένη. Ἄλλ' ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι ἤξιζε τοῦλάχιστον τὸν κόπον νὰ μᾶς εἴπῃ, πῶς, ἤτοι διὰ ποίου μέσου, θέλει γίνεαι γνωστὴ ἡ θρησκεία· ποίαν δὲ προσφορωτέραν περίστασιν ἤθελεν εὔρεῖ τὸ δικαστήριον τοῦτο ἵνα μᾶς δώσῃ ἐν μάθημα τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου ; Ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνο παρέλειψε τοῦτο, ἃς ἀναζητήσωμεν ἡμεῖς τὸ πνεῦμα τοῦ θεμελιώδους ἡμῶν νόμου.

Ἡ λέξις γνωστὴ θρησκεία ἐτέθη κυρίως ἐν τῷ συντάγματι ἡμῶν πρὸς ἀκύρωσιν τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 222 τοῦ ποινικοῦ νό-

μου λέξεως *ἀνεγνωρισμένη*· διότι πρὸς μὲν τὴν ὑπαρξίν ἀνεγνωρισμένης θρησκείας ἀπαιτεῖται ῥητὴ τῆς κυβερνώσης ἀρχῆς ἀναγνώρισις· ἐνῶ ἓνα θρησκεία τις γένηται γνωστὴ, οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτεῖται, εἰμὴ ὅπως τὸ δόγμα καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτῆς γέ-
 νωνται φανερά καὶ μὴ μένωσι κρύφια. Ἄλλως δ' ἂν τὴν ἐναντίαν ἀποδεχθῶμεν ἔννοιαν, ἐρωτῶ ὑμᾶς Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, ποία θρησκεία τῶν ἐλευθέρως ἐν Ἑλλάδι ἐξασκουμένων φέρει δίπλωμα ἀναγνωρίσεως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡμῶν; Οὐδεμία. Ποῖος καὶ ποῦ ὑπάρχει ὁ κατάλογος τῶν γνωστῶν θρησκειῶν; οὐδαμοῦ. Πρὸς τοῦτο συγχωρήσατέ μοι νὰ σᾶς ἀναφέρω ἐν περιέργῳ καὶ κωμικῷ συνάμα ἱστορικῶν γεγονόσ, ὅπερ ἔλαβε χώραν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐν τῇ Γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ. Ἰωσήφ Β. ὁ αὐτοκράτωρ, ἀνεξίθρησκος ὢν, καὶ ὑπὲρ τὸν αἰῶνα αὐτοῦ φιλελεύθερος, ἤσχαλλε διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλας τῶν θρησκειῶν πόλεμον· ἔθεν, ὅπως ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἐξάρη πάσης ἐριδος ἀφορμὴν, ἐξέδοτο διάταγμα, δι' οὗ ἐπέταττε πάσαις ταῖς ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ θρησκείαις ν' ἀπογραφῶσιν ἐντὸς ὀρισμένου τινὸς χρόνου παρὰ τοῖς διαφόροις διοικητηρίοις, ὑποσχόμενος ὅτι πρὸς ἀπάσας τὰς ἐγγραφεῖσας θέλει χορηγήσει τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν. Ὡς διέταξε καὶ ἐγένετο· ἀπεστάλησαν δὲ πρὸς τὸ ἀνακτοβούλιον οἱ κατάλογοι, καὶ τοῦτο συνέταξεν ἓνα κοινὸν περιέχοντα πάσας τὰς ἐγγραφεῖσας διακοσίας καὶν τριακοσίας, δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, θρησκείας, ἃν ὑπογράψας ὁ αὐτοκράτωρ μετεποίησεν εἰς διάταγμα, δι' οὗ πᾶσαι μὲν αἰ ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ φερόμεναι θρησκείαι γνωσταὶ καὶ ἀνεγνωρισμέναι ἐκηρύττοντο, πασῶν δὲ τῶν λοιπῶν, τῶν μὴ δηλονότι ἐγγεγραμμένων, ἡ ἐλευθέρη διομολόγησις ἀπηγορεύετο. Τί δὲ μετ' ὀλίγον συνέβη; μία τις Βοημῶν αἵρεσις, μὴ προφθάσασα νὰ ἐγγραφῇ, κατέστη ἐκπρόθεσμος, ἐμμένουσα δὲ ν' ἀπαιτῇ ἴσα ταῖς λοιπαῖς δικαιοῦματα, ἐστασίαζεν· ὁ δ' αὐτοκράτωρ, χάριν τοῦ διατάγματός του, ἐπολέμει αὐτοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ πιέσῃ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν συνείδησιν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπολέμει καὶ πρὸς ἄλλους αὐτοῦ ὑπηκόους, τοὺς Βραβάντης Βέλγας, οἵτινες

τούναντίον ἀπήτουν ὅπως ἐν τῷ Βελγίῳ ἐπικρατήσῃ ἀποκλειστικῶς ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Οὕτω λοιπὸν ὁ Ἰωσήφ, ἐν μὲν τῷ Βελγίῳ ἐπολέμει ὑπὲρ τῆς ἐλευθεροθρησκείας, ἐν δὲ τῇ Βοημίᾳ κατὰ τοῦ ἐλευθέρου τῆς συνειδήσεως ἐμάχετο. Εἶχεν ἔμως νόμιμόν τινα λόγον, τὸ περὶ θρησκείων διάταγμα αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι; τίνι δικαίωματι, τίνι λόγῳ νομίμῳ κατεδικάσθησαν οὗτοι;

Ἢ Ἄλλ' ἐξω ἤκουσά τινων, οὐχὶ ἐκ τῶν κοινῶν, λεγόντων, ὅτι γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἡ ἄλλοθί που τῆς οἰκουμένης πρεσβευμένη. ὦ! καὶ τοῦτο εἶναι τρώντι νόστιμον! Καὶ τίς βεβαίῳ ἡμᾶς, ὅτι ἡ Καίρειος λεγομένη θρησκεία οὐδαμοῦ ἄλλοῦ πρεσβεύεται; Αὐτὸς ὁ Καίρης τί ὡμολόγησεν, αὐτὰ τὰ βιβλία του τί φέρουσιν; ὅτι ἡ θεοσέβεια εἶναι ἡ θρησκεία ἡ ὑπὸ τῆς ὀρθῆς φιλοσοφίας εἰς τὸν νοῦν παντὸς ἀνθρώπου ἀποκαλυπτομένη. Τίνα δὲ καὶ ὁ Γλαυκωπίδης ἀνακρινόμενος ἀπήντησεν ἐπὶ τῆς γενομένης αὐτῷ ἐρωτήσεως, πότε, ποῦ καὶ ὑπὸ τίνων καθιδρύθη ἡ θρησκεία αὕτη, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ὀπαδοί της;—Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς προσδιορίσω οὔτε τὸν τόπον, οὔτε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἡ θρησκεία μου καθιδρύθη· ἀλλ' οὔτε ὑπὸ τίνων καθιδρύθη· διότι ἠμπορεῖ νὰ καθιδρύθη ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀνθρώπον. Καὶ περὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς δὲν ἔχω νὰ σᾶς εἶπω θετικὸν καὶ προσδιορισμένον, καθότι τοιοῦτοι δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν εἰς πᾶσαν τὴν ὑφήλιον.—Ἠκούσατε Κύριοι; εἰς πᾶσαν τὴν ὑφήλιον. Ἄλλ' ἔστω, εἶναι νέα θρησκεία καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδόλως γνωστὴ, ἀρα οὐδὲ ἀνεκτὴ ἐν Ἑλλάδι, ἔσεται δὲ ἀνεκτὴ, ὅτε γένηται γνωστὴ διὰ τῆς ἐλευθέρως αὐτῆς ἐξασκήσεως ἄλλοθί που. Πρὸς ταῦτα οὐδὲν ἤττον εὐχερῆς ἡ ἀπάντησις· γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικανικῇ ὁμοσπονδίᾳ ὑπάρχει συνταγματικὸς θεσμός καθ' ὃν καθιεροῦται Α, τὸ ἀπολύτως ἐλεύθερον τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἀτόμου συνειδήσεως· καὶ Β, ἐντελὴς πολιτικὴ ἀδιαφορία περὶ τὰ θρησκευτικά. Ὡστε ἐν Ἀμερικῇ Κράτος καὶ Ἐκκλησία εἰσὶν ἕλως ἀλλήλων ἀνεξάρτητα Ὁ Καίρης λοιπὸν ἠδύνατο λαμβάνων εἴσοδον ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου εἰς Σαούμπτον ἢ εἰς Λιβερπούλην, ν' ἀποβιβάσθῃ εἰς Νεοβόρακον ἢ εἰς

Βοστώνη, νὰ συστήσῃ τὴν ἐκκλησίαν του, καὶ ἐκείθεν νὰ ἐπινακάμψῃ ἐν Ἑλλάδι ἐλευθερίαν συνειδήσεως κτησάμενος, καὶ δυνάμενος ἐλευθέρως νὰ τελῇ τὰ τῆς θρησκείας του, οὔσης ἤδη γνωστῆς, ἅτε ἐκκλησίας αὐτῆς ὑπαρχούσης ἤδη ἐν Ἀμερικῇ. Γελοῖον τῶνόντι συμπέρασμα! τὸ σήμερον ἀθέμιτον νὰ γένηται αὔριον θεμιτόν, διότι δόλιχον διαπόντιον διέδραμεν!

Ὅχι Κύριοι, μυριάκις ὄχι, ἀδύνατον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν τοιοῦτους παραλογισμοὺς εἰς τὸν θεμελιώδη ἡμῶν νόμον. Ἡ λέξις γνωστὴ πολιτικῶς οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ ὅ,τι καὶ γραμματικῶς, τουτέστι μὴ κρύβιον. Ἡ δὲ πολιτεία οὐδὲν ἄλλο δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν ἑτεροδοξούντων, εἰμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁποῖα τὰ δόγματα, ὁποῖα ἡ ἠθικὴ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἄλλως δὲ ἤθελεν εἶσθαι τὸ πάντων παραλογώτατον, ὡς ἦδη εἶπον ὑμῖν, ν' ἀναγνωρίζηται μὲν τὸ ἐλεύθερον τῆς συνειδήσεως ὡς δικαίωμα ἀτομικόν, ν' ἀπαγορευῆται δὲ τὸ ἐλεύθερον τῶν θρησκευμάτων ὡς δικαίωμα πλειόνων δημοφρονούντων ἀτόμων.

Προστίθημι δὲ, ὅτι ἡ πολιτεία δὲν δύναται ν' ἀναμιχθῇ, εἰμὴ ὅταν ἡ ἀλλόδοξος αὕτη ὁμήγουρις προτίθηται νὰ τελήσῃ τὰ τῆς ἰδίας λατρείας. Ὅστε κάλλιστα τὸ πολίτευμα ἡμῶν διέκρινε μεταξὺ θρησκείας καὶ λατρείας, καὶ διαφόρως περὶ ἐκάστης ἐλάλησε· διότι καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν θρησκείαν, κηρύττει αὐτὴν ἐλευθέραν· καθ' ὅσον δὲ πρόκειται περὶ τῆς λατρείας ἐγγυᾶται τὴν ἴσιν τῶν νόμων προστασίαν. Ὅθεν ἀφ' ἐνός δὲν εἶναι ἡ λατρεία ἣτις εἶναι ἐλευθέρη, ἀλλ' ἡ θρησκεία, καὶ ἀφ' ἐτέρου δὲν εἶναι ἡ θρησκεία ἣτις ὑπὸ τοῦ συντάγματος προστατεύεται, διότι δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς προστασίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ λατρεία. Ταῦτα δὲ Κύριοι, οὐδόλως εἰσὶν ἐπιχειρήματα ἃ σήμερον φέρω ἐνώπιον ὑμῶν χάριν τῆς ὑπερασπίσεως, ἀλλ' εἰσὶν ἀλήθειαι, ἃς ἐξαετίαν ὄλην ἀπὸ τῆς ἐδρας τοῦ Πανεπιστημίου διετράνωσα, καὶ ἐν τῇ περὶ συνταγματικῆς δικαίου πραγματείας μου διεπλάτυνα, ἰδίως δ' ἐν σελ. 676—685 καὶ 791—794.

Ἄλλ' ἀκούω τοῦ Κυρίου Εἰσαγγελέως λέγοντος, ὅτι δὲν εἶναι

ἀνεκτῆ. Δὲν εἶναι ἀνεκτῆ Κ. Εἰσαγγελεῦ, τί ἐννοεῖτε; Ἄγνοεῖτε ἄρα γε πόσων καὶ πόσων ἐπικρίσεων ἔτυχεν ἡ λέξις *tolérance* ἐν τοῖς πρώτοις Γαλλικοῖς συντάγμασι φερομένη, καὶ ὅτι ὁ Mirabeau εἶπε «*la liberté la plus illimitée de religion est à mes yeux un droit si sacré, que le mot tolérance, qui voudrait l'exprimer, me paraît en quelque sorte tyrannique lui-même, puisque l'existence de l'autorité qui a le pouvoir de tolérer attente à la liberté de penser par cela même qu'elle tolère, et qu'ainsi elle pourrait ne pas tolérer (discours à l'assemb. consttit. séance du 22 Août 1789).*» Ἄλλὰ ποίαν τῆς τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς μαρτυρίας ἔχομεν ἀνάγκην, ἀροῦ τὸ Α. ἄρθρον τοῦ συντάγματος τῆς Τροιζῆνος λέγει. «*Καθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαγγέλεται τὴν θρησκείαν του ἐλευθέρως.*» Ἐρωτῶ λοιπὸν ὠπισθοδρόμησεν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1823 μέχρι τοῦ 1844 ἢ 1853; Ὑμεῖς λύσατε τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἔλυσα ἤδη ἀρνητικῶς.

Θέλω δὲ καὶ ἄλλο παρατηρήσει ὑμῖν Κύριοι Ἀρειοπαγῖται. Ἄν, ὃ μὴ γένοιτο! ἡ ἀναίρεσις ἡμῶν ἀπορρίθῃ, θέλετε φέρεи τὴν Κυβέρνησιν εἰς ἓν περιεργότατον ἀδιέξοδον, τὸ ἐξῆς. Ὑποθεθείσθω, ὅτι οἱ πελάται μου ὑφίστανται τὴν δεκατριῶν μηνῶν φυλάκισιν, καὶ τὴν πενταετῆ δυσάρεστον λίαν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, τί θέλει μετὰ ταῦτα συμβῆ; οἱ διὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν ἑτεροδοξίαν, οἱ διὰ τὴν σύστασιν νέας, μὴ γνωστῆς καὶ μὴ ἀνεκτῆς θρησκείας εἰς τοσαύτην βαρεῖαν ποινὴν καταδικασθέντες, θέλουσιν ἄρα γε ἐξέλθει τῆς φυλακῆς χριστιανοί; Οὐχί; ὁ διωγμὸς θέλει καταστήσει αὐτοὺς, ἢ τοῦλάχιστον τὸν ἓνα, τὸν Γλαυκωπίδην, τὸν δημοσίᾳ ὁμολογήσαντα τὴν θεοσέβειαν, στεβρότερον εἰς τὰς θρησκευτικὰς του δοξασίας, ὑπὲρ ὧν ἐμαρτύρησεν ἐν φυλακῇ ἐξαετίαν ὄλην. Ἄλλ' ὁ Γλαυκωπίδης εἶναι πολίτης Ἑλλήν, δυνάμει δὲ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ ἐπιτρέποντος τὴν ἀπὸ τοῦ κράτους ἀπέλασιν τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, καὶ τὴν ἀστυνομικὴν ὑπέστη ἐπιτήρησιν κατὰ τὸ ἄρθ. 37 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ὁ Γλαυκωπίδης λοιπὸν ἐξερχόμενος

τῆς φυλακῆς ἔσεται, ὡς καὶ ἤδη εἶναι, θεοσεβῆς, θέλει ἐμμένει
 δὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι γνωστὸς θεοσεβῆς, ἡ δὲ πολιτεία ἡμῶν ἀνε-
 χομένη αὐτὸν, καὶ δὲν δύναται νὰ μὴ τὸν ἀνεχθῆ διότι εἶναι
 πολίτης Ἑλλήν, θέλει ἀνέχεσθαι καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ ἄρα
 ἡ θρησκεία τοῦ Γλαυκωπίδου θέλει ἐπισήμως καὶ ἐν γνώσει
 πάντων κατασταθῆ ἀνεκτὴ. Λέγω δὲ ἐπισήμως, διότι θέλου-
 σιν ὑπάρχει οὐχὶ μία ἀλλὰ δύο ἀποφάσεις, ἡ τοῦ πλημμελειο-
 δικείου Σύρου καὶ ἡ ὑμετέρα, δι' ὧν ἐπισήμως θέλει γνωρισθῆ
 ἡ θρησκεία του, ἥτις μετὰ ἐξαετῆ τιμωρίαν ἐξ ἀνάγκης θέλε
 μείνει ἀνεκτὴ ἐν τῷ κράτει ἡμῶν. Βλέπετε λοιπὸν Κύριοι Ἀ-
 ρειοπαγίται, εἰς πόσα ἄτοπα θέλομεν καταντήσει ἀπὸ κακῆς
 ἀρχῆς ἀναχωρήσαντες; βλέπετε πόσον τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι
 ὀλισθηρὸν, καὶ πόσον ἀφοῦ ἅπαξ παρερμηνεύσωμεν τὸ σύνταγ-
 μα, δὲν δυνάμεθα πλέον εἰμὴ νὰ παραβιάσωμεν ἐντελῶς καὶ
 αὐτὸ καὶ τοὺς νόμους;

La charte est comme une île escarpée et sans bords,
 On n'y peut plus rentrer dès qu'on en est dehors.

Ἡμεῖς ὅμως ἐλπίζομεν εἰς τὰ φῶτά σας, καὶ πεποίθαμεν,
 ὅτι καὶ τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας μας θέ-
 λετε σώσει, μηδὲλως ἀποβλέποντες εἰς ὅσα ὁ εἶς ἢ ὁ ἄλλος τα-
 ραξίαις τῆς πολιτείας μας ἤθελεν εἰπεῖ. Οἱ τὰ τοιαῦτα κινή-
 σαντες καὶ κινουῦντες, ποιοῦνται πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν ἵνα
 δὲ θεβαιωθῆτε τοῦτο, δὲν ἔχετε εἰμὴ νὰ ρίψητε ἐν βλέμμα εἰς
 τὰς καταθέσεις τινῶν μαρτύρων, ἐξ ὧν θέλετε πεισθῆ, ὅτι πά-
 θος ὑποκρισίας, πάθος χρηματισμοῦ ἐκίνησεν αὐτοὺς εἰς κα-
 ταμαρτυρίαν· τὸ δὲ πάθος τοῦτο τοσοῦτον ἐτύφλωσεν αὐτοὺς,
 ὥστε καὶ ἐπὶ δικαστηρίου, καὶ ἐν τῇ ἐφημερίδι τοῦ Αἰῶνος ὑπ'
 ἀριθ. 1185, εἶπον καὶ ἔγραψαν, ὅτι καὶ τὸν μιὰρὸν Βιάλ προῦ-
 τίμων νὰ προσκυνῶσιν ὡς θεὸν, ἂν οὗτος ἦνονεν αὐτοὺς μετὰ
 τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων! ! ὅ ἐστίν, ἂν διὰ τοῦ Βάαλ καὶ τῆς θρη-
 σκείας του, διότι καὶ ἐκεῖνος ἤθελον ἐπὶ χρήμασιν ἀναδειχθῆ
 προστάται, ἠδύναντο ἐν τοῖς βαλαντίοις τῶν ἄλλων νὰ χρημα-
 τίζωνται. Ἄνθρωποι ἀνευ ἠθικῆς, ἄνθρωποι ἀνευ θρησκείας,
 καὶ πολλῶν, ὡς κοινῶς φημίζονται, θρησκείων ἀρνησὶθρησκοί, ἄς

ἔχωσι τὸ αἷσχος τοῦ ψευδοῦς φανατισμοῦ των καὶ τὴν κατάραν τῶν νόμων μας !

Ὁ *Εἰσαγγελεύς*. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτρέψωμεν τὰς τοιαύτας ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ παρεκβάσεις.

Ὁ *Πρόεδρος*. Ταῦτά εἰσι ρητορικά σχήματα. Ἐπανέλθετε *Κ.* δικηγόρε εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἀναιρέσεως.

Ὁ *δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος*. Ἐπεθύμουν νὰ μὴ διακόπτωμαι ὑπὸ τοῦ *Κ. Εἰσαγγελέως*. Ὅ,τι εἶπον συντελεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀναιρέσεως.

Τὸ *Σύνταγμα* μας *Κύριοι* δικασταί, πρέπει νὰ ᾔνοι καὶ νὰ μὲνη μία ἀλήθεια· δὲν πρέπει δὲ, τοῦλάχιστον τὸ ἐφ' ὑμῖν, νὰ ἐπιτρέψητε νὰ ἐκληφθῇ ποτε ὡς δέλεαρ.

Ὁ *Γλαυκωπίδης* εὐρέθη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς ἣν καὶ ἡμεῖς οἱ συνήγοροί του εὐρέθημεν, εἰς ἣν καὶ πολλοὶ ἐξ ὑμῶν *Κύριοι* Ἀρειοπαγῖται δυστυχῶς εὐρέθητε. (Μικρά τις κινήσεις καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, μεγάλη δὲ προσοχή, διότι δὲν δύνανται εἰσέτι νὰ ἐνοήσωσι ποία τοῦ δικηγόρου *Ν. Σαρίπολου* ἡ ἰδέα ἦν διὰ τῆς λέξεως *δυστυχῶς* ὡς θέλει νὰ δηλώσῃ). Ἐπαράχθητε καὶ δικαίως, ἀλλὰ *Κύριοι* καὶ *δακρυζέτε* βεβαίως, καὶ μεθ' ἡμῶν ἅπανα ἡ Ἑλλάς, διὰ τὴν θέσιν εἰς ἣν δυστυχῶς (ἐπαναλέγω) πολλοὶ, οἱ πλείονες μάλιστα τῶν Ἑλλήνων εὐρισκόμεθα, καὶ μεθ' ἡμῶν ὁ *Γλαυκωπίδης*. Ὁ *Γλαυκωπίδης* ἐγενήθη καὶ ἐξετράφη εἰς *Κωνσταντινούπολιν*, νηπιόθεν δ' ἐδιδάχθη, ὅτι εἶναι Ἕλληνας, καὶ ὅτι τῆς δουλείας τῶν Ὀθωμανῶν ἄφειλε ν' ἀπαλλαχθῇ. Τί λοιπὸν ἐπραξεν ; ὅ,τι καὶ ἡμεῖς πάντες τῶν ὁποίων ἡ γενέτειρα χώρα εἰσέτι δουλεύει τοῖς βαρβάροις· παρήτησε δηλονότι τὴν πατρίδα, ἦλθε παρ' ἡμῖν, ἐνεγράφη συμπολίτης ἡμῶν, ἀπεκατέστη πανέστιος ἐν Ἑλλάδι, ἵνα ἀναπνῆ μεθ' ἡμῶν τῆς ἐλευθερίας τὸν ζωογόνον ἀέρα. Ἠσπάσθη τὸ *σύνταγμα* μας, διότι τὸ *σύνταγμα* ἡμῶν ὑπέσχετο αὐτῷ πᾶν ἀγαθόν, πρὸ παντὸς δ' ἄλλου τῆς συνειδήσεως τὸ ἐλεύθερον. ὦ ! μὴ γένοιτό ποτε νὰ μετανοήσῃ ὁ συμπολίτης μας οὗτος διὰ τὴν πρᾶξιν του ταύτην· μὴ γένοιτό ποτε νὰ καταδικασθῇ διὰ τὸ θρήσκευμά του, ὃ τὴν

αὐτοῦ νομίσει· ὀρθοσκευτικὴν συνείδησιν ἠσφαλισμένην ὑπὸ τοῦ συντάγματος, καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ θείας.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον κατὰ τὸ 1844 ἦλθε καὶ ὁ Καίρης ἐξ Ἀγγλίας· καὶ ὅμως ἐκεῖνος ὅστις κατὰ τὸ 1839 δὲν κατεδιώχθη ποινικῶς, καὶ τοι ἴσχυον τότε τὰ ἄρθρα τοῦ ποινικοῦ νόμου ἃ προσβάλλομεν σήμερον, κατεδικάσθη ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ συντάγματος· καὶ μάλιστα ἐνῶ εἷς καὶ μόνος μάρτυς κατ' αὐτοῦ προτήχθη, ὁ Λεόντιος Καμπάνης, ὅστις ἐξετάσθη καὶ τοι προτεινάντων ἡμῶν τὴν παραγραφὴν τῶν ἐκ τῆς μαρτυρίας τούτου διερευνημένων, διότι ἡ πενταετία, ἣν ἀσφαλίζει τὸ ἄρθ. 120 τοῦ ποινικοῦ νόμου, εἶχε συμπληρωθῆ κατὰ τὸ 1844. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἤθελον εἶσθαι παραγεγραμμένα τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατατεθέντα, πάλιν ἐξαιρέσιμος ἦτο ὁ μάρτυς οὗτος, διὰ τὸ ἀδάμαστον πάθος, τὸ ὁποῖον προφανῶς ἐν τῇ καταθέσει του ἔδειξεν ὅτι ἔτρεφε νεάζον πάντοτε καὶ ἀχμαῖον κατὰ τοῦ διδασκάλου του Θεοφίλου Καίρου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀντί διδάκτρων τοσαύτην ἀχαριστίαν ἀπέδιδεν.

Πλὴν ὁ Θεόφιλος Καίρης, ὡς ἀρχόμενος τοῦ λόγου μου εἶπον, ἀπέθανεν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀναιρέσεως, ὥστε ἀπέθανεν ἀθῶος, ὥστε ὡς πρὸς αὐτὸν κληρονομήθη ἡ δίκη. Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ ὑπ' ἀριθ. 180 ἀπόφασις τοῦ πλημμελειοδικείου Σύρου ἐξεδόθη μόνον ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο τῆς παραγραφῆς, ἡμεῖς παρητήθημεν τῆς κατ' αὐτῆς ἀναιρέσεως, μὴ ἐπιτρεπομένης πλέον ὑπὸ τοῦ νόμου οὐδεμιᾶς συζητήσεως, ἅτε ἐντελῶς καταργηθείσης τῆς δίκης ὡς πρὸς τὸν ἀποβιώσαντα Θεόφιλον Καίρη, καὶ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης κατ' αὐτοῦ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Ἄλλ' οἱ δυστυχεῖς Δεσποτόπουλος καὶ Μονοκόνδυλος διατί κατεδικάσθησαν ὡς ἐταῖροι νέας καὶ μὴ ἀνεγνωρισμένης ὀρθοσκευτίας, ἐνῶ καὶ ἐν τῇ ἀνακρίσει, καὶ ἐνώπιον τῶν πλημμελειοδικῶν ὠμολόγησαν ἑαυτοὺς χριστιανούς ; Πῶς τὸ δικαστήριον τῆς Σύρου, δίκην δικαστηρίου ἱερᾶς ἐξετάσεως

Ὁ Πρόεδρος. Κύριε δικηγόρε, προσβάλλετε τὸ δικαστήριον ἀποκαλοῦντες αὐτὸ μὲ τὸ συγγερὸν ὄνομα δικαστηρίου ἱερᾶς ἐξετάσεως. Γνωρίζετε τί ἐστὶν ἱερὰ ἐξέτασις ;

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Ναὶ Κ. Πρόεδρε, γνωρίζω πολὺ καλὰ ὁποῖου εἴδους ἦσαν τὰ τρομερὰ ἐκεῖνα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως δικαστήρια, ὅθεν ἐν γνώσει λαλῶ . . .

Ὁ Πρόεδρος. Δὲν σὰς ἐπιτρέπεται νὰ λαλήτε οὕτω περὶ Ἑλληνικοῦ δικαστηρίου.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Εἶθε τὰ πράγματα ἀπεδείκνυόν με σφάλλοντα· θέλω ἕμως ἀποδείξει διὰ τῆς δικογραφίας, ὅτι τὸ πλημμελειοδικεῖον Σύρου ἔθετο πρὸς τοὺς κατηγορουμένους τοιαῦτα ζητήματα ἱεροεξεταστικά.

Ὁ Πρόεδρος. Σὰς ἐπαναλέγω νὰ μὴ κάμνητε χρῆσιν τῆς ἐπωνυμίας ταύτης.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Ἐγὼ μὲν θέλω εἰπεῖ τὰ πράγματα, ὑμεῖς δὲ Κ. Πρόεδρε δότε ἐν ἐπιεικώτερον ὄνομα, καὶ εἰμὶ πρόθυμος νὰ τὸ ἀποδεχθῶ.

Ὁ Πρόεδρος. Δύνασθε νὰ εἴπητε, ὅτι τὸ πλημμελειοδικεῖον Σύρου παρεξेत्रάπη τῆς ἀρμοδιότητός του, ἢ ὅτι ἐπραξεν ὑπέρβασιν καθηκόντων.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Σαρίπολος. Ἀποδέχομαι Κ. Πρόεδρε, τ' ὄνομα, καὶ λέγω, ὅτι τρομερὰν τῶντι ὑπέρβασιν καθηκόντων ἐπραξε τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔθετο πρὸς τοὺς κατηγορουμένους τούτους τοιαῦτα ζητήματα, ὁποῖα ἐν τῇ ἐγγράφῳ δικογραφία τῇ εἰς χεῖράς σας ὑπάρχουσιν, οἷα. « Ὑπάγεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὑπάγω. Συχνάζεις; ναί, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, ψάλλω μάλιστα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἰστασαι μὲ σέβας κατὰ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν; ὡς εὐσεφῆς χριστιανός. Κοινωνεῖς τῶν ἀχράντων μυστηρίων; Μάλιστα. Πόσον καιρὸν ἔχεις νὰ προσέλθης τῇ θεῷ μεταλήψει; Τρία ἔτη συμπληρωθῆσονται τὸ προσεχὲς Πάσχα. Καὶ διατὶ ἀπέχεις τοσοῦτον χρόνον; Διότι ὁ πνευματικός μου ἔθετό μοι κανόνα νὰ ἀπέχω ἐπὶ πενταετίαν. » — Ἐν μόνον πρᾶγμα παρέλειψεν ὁ ἀνακρίνων οὕτω τὸν κατηγορούμενον, τὸ νὰ ἐρωτήσῃ δηλονότι αὐτὸν καὶ διὰ ποίαν ἁμαρτίαν ὁ πνευματικός αὐτοῦ πατήρ τοιοῦτον τῷ ἐπέβαλε κανόνα.

Ὁ Κ. Πρόεδρος, ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιεικῶς ὠνομάσατε τὴν τοιαύτην

ἀνάκρισιν ἀπλῶς ὑπέρβασιν καθηκόντων! Πολὺ ἐπεικίστερσι ἦσαν οἱ διώκται τῶν χριστιανῶν Δέκιοι καὶ Διοκλητιανοί, διότι ἐκεῖνοι ἔλεγον μὲν πρὸς τοὺς μάρτυρας, θύσον τοῖς εἰδώλοις καὶ σωθείσῃ, δὲν ἐβασάνιζον δὲ τὴν συνείδησιν αὐτῶν διὰ τοιούτων ἐρωτήσεων.

Ἄλλ' ἀφοῦ οὐ μόνον αἱ πράξεις ἀνεκρίθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ συνείδησις τῶν κατηγορουμένων ἀνεκρίθη, καὶ ἐν τοῖς ἐνδοτάτοις αὐτῆς μυχοῖς ἡ δᾶς τῆς δικαιοσύνης τοῦ πλημμελειοδικείου εἰσέδυσσε, καὶ πάσας τὰς πτυχὰς αὐτῆς κατώπτευσε, ἠκούσατε δὲ παρ' ἐμοῦ, καὶ ἐν τῇ ἐγγράφῳ δικογραφίᾳ θέλετε ἰδεῖ ὁποίας εὔρεν ἀπαντήσεις ὁ δαδοῦχος ἀνακριτῆς, ὁποῖον ὅμως ἐξήχθη συμπέρασμα; ὅτι εἰσὶ συνιδρυταὶ νέας θρησκείας, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτου ἐφηρμόσθησαν κατ' αὐτῶν ὅλα τὰ ἄρθρα τοῦ ποινικοῦ νόμου τὰ περὶ ἀθεμίτων ἐνώσεων καὶ ἐταιριῶν. Ἡμεῖς ὅμως διατεινόμεθα, ὅτι ταῦτα πάντα παρηρμηνεύθησαν, καὶ ὅτι τὸ πλημμελειοδικεῖον χωρὶς νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν πρᾶξιν διέταξε περὶ τῆς ποινῆς, ὅθεν ἀναιρετέα ἐν πᾶσιν ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν κακὸν τῆς πράξεως χαρακτηρισμὸν, καὶ διὰ τὸ ἀναιτιολόγητον τῆς ἀποφάσεως, ἔτι δὲ καὶ διότι ἐναντίον τοῦ συντάγματος τοῦ φιλοῦντος τὴν δημοσιότητα, διότι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐλευθερία ἀγαπῶσι γὰ ἐνεργῶσιν ἐν τῷ φανερῷ ὡς οὐδὲν κακὸν κατεργαζόμεναι, διεξήχθη πᾶσα ἡ συζήτησις αὕτη ὑπὸ ψευδῆ μυστικότητι, ἅτε προνομιοῦχου εἰσόδου ἐπιτραπείσης τοῖς φίλοις πᾶσι τῶν ἐπιτετραμμένων νὰ ἐφαρμόσωσι τὴν διατάττουσαν τὸ κλείσιμον τῶν θυρῶν ἀπόφασιν, Ὁμολογοῦμεν ὁμῶς μετὰ τὸ πέρασ τῆς δίκης, ὅτι εἶχον δίκαιον οἱ δικάσαντες νὰ διατάξωσιν ἵνα γένηται ἡ συνεδρίασις μυστικῇ, διότι ἂν δημοσίᾳ ἐγένετο, πολλοὶ φίλοι τῆς ἀληθείας, πολλοὶ ἀμερόληπτοι ἤθελον παρευρεθῆ, καὶ οὕτως ἤθελε γίνεαι καταφανεσττέρα ἢ ὑπὸ τῶν πλημμελειοδικῶν Σύρου παραβίασις τοῦ συντάγματος, καὶ τῶν νόμων τῆς πολιτείας ἡμῶν ἢ ἀσύγγνωστος παρερμηνεία.

Ἄλλ' ὅπως τὰ εἰρημένα ἀριδῆλως ἀποδειχθῶσιν, ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν ποῖος ἐνὸς ἐκάστου ἄρθρου ὁ ὅρος πρὸς ὑπόστασιν

τοῦ ἀδικήματος, πῶς δ' ἕκαστος αὐτῶν ἐξελέφθη ὑπὸ τῶν καταδικασάντων δικαστῶν.

Τὸ ἄρθρον 198 τοῦ ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖ ἀδιακρίτως πάντας οἰασθήποτε θρησκείας τοὺς ὁπαδοὺς, οἵτινες δι' ἀθεμίτων μέσων προσπαθοῦσι νὰ διαδῶσι καὶ νὰ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικὰς τῶν δόξας, κηρύττουσιν ἐπὶ δημοσίων τόπων, ἐρεθίζουσι τοὺς ὁπαδοὺς τῶν εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἐτεροδοξούτων, ἢ τοὺς ἐμποδίζουσι τοῦ νὰ συγκοινωνῶσι μετ' ἄλλων, ἢ διαστελλοῦσιν ἑαυτοὺς καὶ τῆς αἰρέσεώς τῶν τὰ μέλη δι' ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων . . . κτλ. Ἐνταῦθα ὁμως ποῦ ἡ ἐκκλησία, ποῦ οἱ ὁπαδοὶ τῆς τοιαύτης αἰρέσεως; Δύο ἄνθρωποι, ὁ Θεόφιλος Καίρης καὶ ὁ Γλαυκωπίδης, ὡμολόγησαν ὅτι διὰ τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης κατήντησαν ὅπου κατήντησαν· ὅτι οὐδένα ἀρχηγόν τῆς θρησκείας τῶν ἀναγνωρίζουσιν ἐπὶ γῆς, ὅθεν οὐδὲ ἀρχηγοὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ γίνωσιν. Ὁ Καίρης μάλιστα δι' ἐμφραντικωτάτης ποιητικῆς μεταφορᾶς τὴν ἰδέαν ταύτην διεσαφηνίσεν εἰπὼν, ἄν τις προσέλθῃ μοι λέγων, δίδαξόν με ὁποῖα ἡ θρησκεία σου, ὃ ἔστι, δός μοι ἀπὸ τοῦ ὃ σὺ ἤντησας ὕδατος ἵνα καγὼ τὴν δίψαν μου κορέσω, οὐ δίδωμί σοι, θέλω εἰπεῖ αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἠρύσθη, ἂν διψῆς ὑδρεύθητι σὺ αὐτὸς καὶ πίε.

Ἐν ποίῳ δὲ δημοσίῳ τόπῳ ἐκήρυξαν; τίνες δὲ εἰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀκούσαντες καὶ μάρτυρες πρὸς ὑποστήριξιν τῆς κατ' αὐτῶν κατηγορίας προσαχθέντες. Οὐδεῖς.

Τίς ὁ ἀκούσας αὐτῶν εἰς ἐχθροπάθειαν ἐρεθίζόντων; Ἄν ἡδυνάμην νὰ φέρω ἐνταῦθα μάρτυρας τῆς πολιτείας αὐτῶν, ἢ θελον φέροι ὑπὲρ μὲν τοῦ Καίρου τοὺς συμβουλευτὰς αὐτοῦ κατὰ τὰς εὐκλείας ἐκείνας τοῦ ἀγῶνος ἡμέρας, καθ' ἃς ἕκαστος ἀμιλλώμενος νὰ πρωτεύῃ ἐν ἀνδραγαθήματι, πολλάκις δὲν ἔφερον ἐν ἀνοχῇ νὰ τιμᾶται ἐπὶ ἴσοις καὶ ὁ συναθλητὴς αὐτῷ. Ναι Κύριοι, ἠθέλετε ἀκούσει παρὰ πάντων, ὅτι πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ βουλευτικοῦ ἴσταντο ἔνοπλα δύο Ἑλλήνων στρατόπεδα, ἔτοιμα νὰ χύτωσιν ἐν ἐμφυλίῳ πολέμῳ αἷμα ἀδελφῶν, καὶ ὅτι ὁ Καίρης προεδρεύων, οὐ μόνον τὰ διεστῶτα συνεφιλίωσεν, ἀλλὰ

καὶ τὰ δύο στρατόπεδα εἰς ἓν συνῆψε, καὶ κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ ἠνωμένα πρὸς λαμπρὰς νέας νίκας ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ τηλικούτος ἀνὴρ οὗτος ἤκουσε πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅτι Ἑλληνικὸν δικαστήριον κατεδίκασεν αὐτὸν ὡς εἰς ἐχθροπαθειαν Ἑλλήνας κατὰ Ἑλλήνων προτρέψαντα! Ὁ δὲ Γλαυκωπίδης; νυχθημερὸν μεθ' ἡμῶν συγχρωτιζόμενος, φιλίας δείγματα ἄπειρα, καὶ πολιτείαν ἀνδρῶς ἐναρέτου ἔδειξεν, οὐδένα ἐχθρεύεται, καὶ οὐδεὶς ἐχθρεύεται αὐτὸν, εἰμὴ οἱ υἱοὶ τῆς ἀδικίας, οἱ μὴδὲ προσωπικῶς ποτε αὐτὸν γνωρίσαντες.

Ποῖα δὲ τῆς αἰρέσεώς των τὰ γνωρίσματα; Τὸ πλημμελειοδικεῖον δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ αὐτὰ, ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν ποῖοι οἱ ὁπαδοὶ τῆς θρησκείας ταύτης οἱ ἀφ' ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐξωτερικοῖς σημείοις διαστελλόμενοι. Καὶ ὅμως τὸ πλημμελειοδικεῖον ὄφειλε νὰ ἐκθέσῃ ταῦτα πάντα, καὶ νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν ἣν περὶ αὐτῶν ἐσχημάτισε πεποίθησιν.

Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὴν ἐξέλεγχιν τῶν ἄλλων ἄρθρων καὶ ἰδίως τῶν 212, 214, 216, 217, 220 καὶ 222 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Ὁ τίτλος τοῦ κεφαλαίου ὑφ' ὃ τὰ ἄρθρα ταῦτα εὐρίσκονται ἱκανῶς ἐμφαίνει καὶ τοῦ νομοθέτου τὸν σκοπὸν. Ἀθέμιτος ἔνωσις, ἀθέμιτος ἑταιρία δὲν δύναται ποτε νὰ ἦναι ἄλλο τι εἰμὴ ἑνωσις καὶ ἑταιρία πολιτικῆ προτιθεμένη τῶν καθεστῶτων τὴν ἀνατροπὴν. Ἄν δέ που ἡ λέξις θρησκεία ἐν αὐτοῖς ἀναφέρηται, τοῦτο γίνεται, διότι ἠδύνατο ἄλλως ὑπὸ τὸ πρόσχημα θρησκευτικῆς ἐκκλησίας νὰ ὀργανισθῇ ἑταιρία πολιτικῆ μυστικῆς καὶ τῇ πολιτείᾳ πολεμίους σκοποὺς κεύθουσα. Τὴν σύστασιν τοιούτων πολιτικῶν ἑταιριῶν σκοπεύει νὰ καταστείλῃ ὁ νόμος· καὶ δικαίως, διότι καὶ δικαίωμα καὶ ἀρμοδιότητα ἔχει ἄλλ' ἀπλῶς θρησκευτικῶν δοξασιῶν ὅπως ξένων παντὶ σκοπῷ πολιτικῷ, οὔτε ὁ νόμος, οὔτε τὸ σύνταγμα ἐπιτρέπει τὴν βάσανον, διότι, ὡς ἀπέδειξα, ἡ συνείδησις εἶναι αὐτόδικος ὡς πρὸς τὸ θρησκευτικόν, καὶ τὸ Κράτος δὲν δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ τοῦ ἐνὸς ὡς καὶ τῶν πολλῶν τὸ ἑτερόφρον περὶ τοῦ Ὑψίστου ὄντος.

"Οτι δὲ οὐδόλως σφάλλω τὸν νόμον ὑπολαμβάνων οὕτως εἰς μαρτύριον ἔστω μοι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἐκδόσεως χρόνος. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος συνεγράφη καὶ ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ ἔτος 1833. Τίς δ' ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐν μέσῳ τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης, ἀνεφάνη τῶν Σαιντσιμωνιστῶν ἡ αἵρεσις, ἥτις ὑπὸ θρησκευτικὸν τὸ πρῶτον χαρακτῆρα ἐφανισθεῖσα, τὴν πολιτείαν διὰ τῶν δογμάτων αὐτῆς τῶν πολιτικῶν ἀνεκύκα, διότι καὶ τὸν γάμον κατέλυε, καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν κατήργει, κοινότητα γυναικῶν καὶ κτήσεως οἰκτρῶς πρεσβεύουσα; Τοιαῦται λοιπὸν ἑταιρίαι δικαίως τῆς ἀποστροφῆς τοῦ νομοθέτου ἐτύγχανον, ἅτε διαλύουσαι καὶ οἶκον, καὶ πολιτείαν, καὶ κοινωνίαν. Πλὴν ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ νόμοι οὗτοι; κατήγγειλεν ἡ εἰσαγγελία, ἀνεκάλυψε τὸ δικαστήριον ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ χαρακτῆρά τινα τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον τῶν καθεστώτων καταλυτικόν; Ἡμεῖς μὲν λέγομεν οὐχί, ἂν δ' ἡ Εἰσαγγελία λέγη καὶ, ἐπιδειξάτω ἡμῖν ἐν ταῖς σκέψεσι τῶν πλημμελειοδικῶν, ἢ ἐν ταῖς πρακτικαῖς, ἔστω δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ προανακρίσει, τὰ τούτων ἵχνη. Ἄλλως δὲ κατεδίκασεν αὐτοὺς ἕνεκεν ἀνυποστάτου καὶ ἀναποδείκτου τοιοῦτου ἐγκλήματος, καὶ κατὰ συνέπειαν κατεδίκασεν ἀθώους, ὅθεν ἀναιρετέα ἡ ἀπόφασις.

"Ἄν δ' ἐπελαμβανόμην τοῦ ν' ἀποδείξω τὰς ἀντιφάσεις τῆς ἀποφάσεως, ἐπιλήψει με ὁ χρόνος ἀγορεύοντα.

Κατεδικάσθησαν, ὅτι συνήρχοντο οἱ συνεταῖροι, καὶ ὅμως ἐν οὐδεμίᾳ σκέψει, ἐξ οὐδεμιᾶς μαρτυρίας ἢ σύνοδος αὕτη ἐβεβαιώθη.

Κατεδικάσθησαν, ὅτι ἀπέκλειον τοὺς μὴ μεμυημένους, καὶ ὅμως οὐδεὶς τῶν ἀποκλεισθέντων προσήχθη μάρτυς, καὶ ὅμως οὐδὲν γεγονός τοῦτο ἐβεβαίωσε.

Κατεδικάσθησαν, ὅτι καθιέρωσαν ῥητοὺς τύπους καὶ θεομοῦς, καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ὑπεστημάνθη.

Κατεδικάσθησαν, ὅτι ἐκέρυττον δημοσίως, συνάμα δὲ καὶ ὅτι κρύφα ἐδίδασκον, τοὺς ἀμυήτους ἀποκλείοντες. "Οτι λάθρα ἐνήργουν, καὶ τὰ μυστήρια καὶ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας τῶν ὑπέκρυπτον, συνάμα δὲ καὶ ὅτι ἐδημοσίευσαν διὰ τοῦ τύπου (!)

βιβλία δογματικά, προσευχάς, κτλπ. Θέλω τρώντι θαυμάσει Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, καὶ ἐξυμνήσει ὡς νοῦν ὑπερέξοιον, τὸν δυνάμενον λογικῶς νὰ συμβιβάσῃ τὸ φανερόν μετὰ τοῦ κρυφίου, τὴν δημοσιότητα μετὰ τῆς μυστικότητος, ὡς συνεβίβασε ταῦτα ἢ ὄντως θαυμασία κρίσις τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς Σύρου.

Εἶθε ἐπετρέπετό μοι ἐνώπιον ὑμῶν νὰ ἐκθέσω πραγματικά τινα περιστατικά . . .

Ὁ Εἰσαγγελεὺς. Ὑπεσχέθητε ὅτι δὲν θέλετε κάμει παρεκβάσεις ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ.

Ὁ Πρόεδρος. Τὸ σχῆμα τοῦτο καλεῖται ἀποσιώπησις, εἶναι δὲ ρητορικὸν σχῆμα ἐμφαίνον πλείονα ὅσων καὶ αὐτὸς ὁ λόγος τῶν πραγμάτων ἤθελε φανερώσει.

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Ι. Σαρίπολος. Δις ἔλαβον σήμερον παρ' ὑμῶν Κ. Πρόεδρε, τοῦ ρήτορος τὸ δίπλωμα· δύναμαι ὅμως νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς, ὅτι οὐδόλως τὰς ρητορικὰς θηρεῦω δάφνας, μάλιστα δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ δίκῃ, καθ' ἣν λαλῶ μὲ βαρυαλγοῦσαν καρδίαν, διότι ὁ εἶς τῶν πελατῶν μου καὶ φίλων μου, οἵτινες τὴν ὑπεράσπισίν των καὶ ἐνώπιον τῶν ἐν Σύρῳ πλημμελειοδικῶν καὶ ἐνώπιον ἡμῶν ἀνέθεντό μοι, ὁ γηραιὸς καὶ σοφὸς καὶ ἐνάρετος Θεόφιλος Καίρης, πρὸ ἑκτῶ μόλις ἡμερῶν κατέβη οἰκτρῶς εἰς τὸν τάφον.

Ἄλλὰ Κύριοι δικασταί, καὶ αὐτὴν τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν ἢ ἀπόφασις αὕτη προσβάλλει· διότι δυοῖν θάτερον, ἢ πιστεύομεν τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, καὶ τότε οὐδὲ πύλαι ἄδου κατισχύσουσιν αὐτῆς, ὡς οὐδὲ τεσσάρων αἰῶνων τυράννων Ὀθωμανῶν βάσανοι, ὡς οὐδὲ τριῶν αἰῶνων ἀνθρωπομόρφων τεράτων τῆς Ῥώμης διωγμοὶ δὲν κατέβαλον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· ἢ δὲν πιστεύομεν τὴν καινὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διαθήκην, καὶ τότε τί μάτην ἔξω ἡμῶν τοὺς ὑβριστὰς τῆς θρησκείας μας ἐπιζητοῦμεν, ἡμεῖς αὐτοὶ αὐτὴν προπηλακίζοντες;

Τοῦ χριστιανισμοῦ τὰ δόγματα τίς ἄλλος ὑπὲρ τὸν Βολταῖρον ἐπολέμησε; τὴν μονοθεΐαν τοῦ Θεϊσμοῦ τίς ἄλλος εὐγλωττότερον τοῦ Ῥουσσῶ ὑπεστήριξεν; Ἀμφότεροι ὅμως οἱ δύο οὗτοι μεγάλοι ἀντίπαλοι πλησίον ἀλλήλων ἐν τῷ πανθέῳ τῶν

Παρισίωv ἔχουσι τοὺς τάφους των, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἱεραὶ καὶ σήμερον τελοῦνται τοῦ χριστιανισμοῦ μυσταγωγίαι, ἅτε εἰς τὴν λατρείαν τῆς ἀκαταβλήτου θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἀποδοθέντος τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοῦ πανθέου οἰκοδομήματος· καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐφάντασθη ποτὲ βεβηλούμενον τῆς παρθένου ἀγίας Γενεβέφης τὸ τέμενος ὑπὸ τῆς κόνεως τῶν μεγάλων τούτων τῆς Γαλλίας φιλοσόφων. Παρ' ἡμῖν δὲ, οὐδὲ ταφῆς ἀξιοπρεποῦς ἠξίωσαν αἱ τῆς Σύρου ἀρχαὶ τὸν πολίτην τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστὴν Καίρην· ἀλλὰ τὸ ἱερόν παντὸς λογικοῦ ὄντος φύραμα, τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, ἐξύβρισαν, ἄφωτον αὐτὸν, μόνον καὶ ἀφύλακτον δι' ὅλης νυκτὸς ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἀφήσασαι, καὶ ἀκήδευτον εἰς τινα τοῦ λοιμοκαθαρηρίου γωνίαν ὡς μεμολυσμένον πτώμα παραβρίψασαι, χωρὶς καὶ νὰ συγχωρήσωσιν εἰς τὸν ἀδελφὸν νὰ κηδεύσῃ τὸν ἀδελφόν!!... Κατὰ πολὺ φιλανθρωπότεροι ἦσαν βεβαίως οἱ διώκται τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι τῶν μαρτυρησάντων τὰ σώματα ἄφινον μετὰ τὸ μαρτύριον ἐν τοῖς ἀμφιθεάτροις καὶ τῆς σταδίοις ἐκθετα, οἱ δ' ἀδελφοὶ αὐτῶν νύκτωρ εὐσεβῶς ἀναλαμβάνοντες αὐτὰ ἐκήδευον ἐν σιγῇ.

Καὶ ὅμως λεγόμεθα χριστιανοὶ, καὶ ὅμως ζῶμεν κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐλευθεροθρησκείας! Δικαιώσατε Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, δικαιώσατε τὰς ἐλπίδας τῶν ὀρθοφρονούντων· μὴ γένοιτό ποτε νὰ ρηθῇ εἰς τὸ μέλλον ὅτι ἐγενόμεθα κληρονόμοι τοῦ Βυζαντινοῦ φανατισμοῦ! Ἐφόσον διετηρεῖτο ἡ σεσαθρωμένη καὶ ἐκπεφραυλισμένη ἐκείνη αὐτοκρατορία, ἥτις ἀπὸ τῆς διεφθαρμένης Ῥώμης μετηνέχθη παραλυτικὴ ἤδη ἐπὶ τῶν ὄχλων τοῦ Βοσπόρου, καθ' ἐκάστην νέαι ἀνεφύοντο αἱρέσεις ἐν τῷ χριστιανισμῷ, ἀφοῦ δ' ἐκείνη ἔπесεν ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῶν Ὀθωμανῶν, τέσσαρες ὅλοι παρῆλθον αἰῶνες καὶ οὐδεὶς αἱρεσιώτης ἐλύμανε τὴν ὀρθοδομοῦσαν ποίμνην τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀπόδειξις ἔστω καὶ τοῦτο ἐναργεστάτη, ὅτι ὁ θρησκευτικὸς διωγμὸς γεννᾷ τὰς αἱρέσεις πολὺ πλέον τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βαρβάρου ἀδιαφορίας τῶν κρατούντων. Μὴ γένοιτό ποτε νὰ ρηθῇ εἰς τὸ μέλλον, ὅτι ἡ ἀνακύψασα τοῦ ζυγοῦ Ἑλλάς, καὶ πρώτη μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ὄλων ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῶν ἡμερῶν

τῆς ἀπελευθερώσεώς της ἐν τῷ 9 ἄρθρῳ τοῦ συντάγματος τοῦ Ἄστρους ἐγγράψατα ἀκτινοβόλοις γράμμασι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ σώματος, ὑπερμετοῦντος τοῦ ΙΘ αἰῶνος ἐδέσμευσε τὴν συνείδησιν, ἐδίκασε τὴν συνείδησιν, ἐναντίον τοῦ συντάγματος αὐτῆς, ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τῆς ἐν τῷ λογικῷ καὶ πεφωτισμένῳ ἀνθρώπῳ ἐνδιαθέτου ταύτης τοῦ Ἰψίστου δικαιοσύνης.

Ἄλλ' ὁ μὲν Καίρης ἐδικαιώθη κληθεὶς ἐνώπιον ἄλλου βήματος, φοβερωτάτου μὲν ἀλλὰ καὶ ἀπροσωποληπτοτάτου· ὁ δ' ἐνάρετος αὐτοῦ βίος θέλει κοσμεῖ τὰς σελίδας τῆς πλουσίας ἀπὸ μεγάλους ἀνδρας καὶ μεγάλα ἔργα ἱστορίας τῆς εὐκλεοῦς Πατρίδος ἡμῶν.

Τὸν δὲ Γλαυκωπίδην θέλετε ἀποδώσει εἰς τοὺς γηραιούς γονεῖς του, ὧν εἶναι τὸ στήριγμα, εἰς ἡμᾶς τοὺς φίλους του, οἵτινες, καὶ τοι θρησκευτικῶς ἑτεροφρονοῦντα, τιμῶμεν ὅμως αὐτὸν διὰ τὰς ἀρετάς του διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ εὐεργετικὴν ψυχὴν του, διὰ τὸ ἀμεμπτον ἦθός του, διὰ τὴν σεμνὴν πολιτείαν του.

Τὸν δὲ Δεσποτόπουλον ἀπόδοτε εἰς τὴν ἀπαρηγόρητον σύζυγον του. Τὰ δὲ κατώτερα δικαστήρια θέλουσι διδάξει τοὺς καταμαρτυρήσαντάς αὐτοῦ Κυθνίους ὀφειλέτας του, ὅτι δὲν ἐξοφλοῦσι τὰ χρέη των διὰ ψευδομαρτυριῶν.

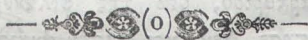
Τὸν δὲ Μονοκόνδυλον ἀφήσατε ἐλεύθερον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου καὶ τῶν τέχνων του, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς του, οἵτινες ἐπεθύμησαν τὴν μικρὰν περιουσίαν του ἐναντίον τῆς δεκάτης ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀγενῶς ἐζήτησαν νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν ὑπακούσαντα φιλοστόργως εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς φιλοστόργου μητρὸς του, καὶ ταύτης ἕνεκα καταλιπόντα τοῦ ἱεροδιακόνου τὸ περιβλήμα, ἵνα διασωσῇ τὸν κληρον τῶν γονέων του εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἀπόκληρον κινδυνεύσαντα νὰ μείνῃ, τούτου μόνου ἄρρενος ἀποληφθέντος ἐν αὐτῇ.

Πρὸ πάντων δὲ διδάξατε τοὺς συνταράττοντας τὴν πολιτείαν ἡμῶν μὲ θρησκευτικὰ σκάνδαλα, ὅτι καὶ τὸ ἀπόρρητον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ συνοίδατε, καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἐριδας ὡς

ἀληθεῖς λυμεῶνας μεγαλόφρονος καὶ ἐλευθέρας πολιτείας γνωρίζετε νὰ καταστέλλητε δι' ἧς ὁ νόμος ἀνέθετο ὑμῖν ἱερᾶς ἐντολῆς τοῦ νὰ ἦσθε οἱ τούτου ὑπέρτατοι διερμηνεῖς.

Δεῖξατε, ναι δεῖξατε Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, ὅτι τὸ σύνταγμα, ἀπόρροια τοςούτων ἀγώνων καὶ θυσιῶν τοῦ ἔθνους, δὲν εἶναι τῆς παρ' Ἰνδοῖς ἀμάξης τῆς Ἰουγαρνάθνης ἢ εἰκῶν, ἥτις κατὰσυντρίβει ὑπὸ τοὺς τροχοὺς αὐτῆς τοὺς πιστοὺς λάτρας τοῦ ἐπ' αὐτῆς φερομένου εἰδώλου. Καὶ ὅμως, ὡς μὴ ὤφειλεν ! ἡ ἀπόφασις τοῦ πλημμελειοδικείου τῆς Σύρου, ἐπικαλουμένη τὸ σύνταγμα, κατεσύντριψεν ὑπὸ τοὺς σιδηροῦς μοχλοὺς καὶ τὰ σιδηρᾶ κλείθρα τὸ ἀσθενὲς καὶ ἡμίξηρον σωματίον τοῦ πρεσβύτου Καίρου, ὅστις ἐν τοῖς πρώτοις διηγωνίσθη ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος, καὶ ὅστις εἰς τὴν προστασίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συντάγματος καθιερωθεισῶν ἀσφαλῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ θρησκευματος ἐλπίζων ἦλθεν ἐκ τῆς μεμακρυσμένης ἐξορίας του, ὅπως τὴν τελευταίαν πνοὴν του ἀποδώσῃ ἐν τοῖς κόλποις τῆς περιλημμένης πατρίδος του, ὑπὲρ ἧς τοσαῦτα ἐμόχησε.

Σώσατε τοῦλάχιστον τοὺς τρεῖς ἄλλους δεσμίους, τοὺς προστατάς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως νόμους τῆς πολιτείας ἡμῶν ὀρθῶς ἐφαρμολύοντες, καὶ ἀναιροῦντες, ὡς κατὰ πάντα πλημμελῶς ἔχουσιν, τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐν Σύρῳ πλημμελειοδικῶν.

Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ δικηγόρου Κ. Ν. Ι. Σαριπόλου,
λαβὼν τὸν λόγον ὁ ἕτερος τῶν τῆς υπερασπίσεως δικη-
γῶρων Κ. Μάρκος Περικέρης, ἠγόρευσε οὕτως·

Ἐπιτρέψατέ μοι, Κύριοι δικασταί, νὰ ἀκολουθήσω κατὰ τὴν
υπεράσπισιν τῆς παρούσης δίκης ἄλλο σύστημα παρὰ ἐκεῖνο
τοῦ προλαλήσαντος συναδέλφου μου Κ. Ν. Σαριπόλου, καὶ
ὅμως εἰς τὸ αὐτὸ ὡς ἐκεῖνος θέλω καταστήσει συμπέρασμα·
ἀμφότεροι ἐπιζητοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, ἀμφότεροι υπερασπιζό-
μεθα τὸν νόμον, ἀμφότεροι τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος διεκδι-
κοῦμεν τὰ ὑπ' ἄλλων κινηθέντα θρησκευτικὰ σκάνδαλα πολε-
μοῦντες. Προκειμένου νὰ δικάσητε ὑμεῖς, χριστιανοὶ δικασταί,
ἀνθρώπους πολεμίους τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ συναδέλφός μου
σᾶς παρεκάλει, νὰ λησμονήσητε πρὸς στιγμήν ὅτι εἴσθε
χριστιανοί, ὅτι πρεσβεύετε τὰ δόγματα ἅτινα ὁ Καίρης, κατὰ
τὴν κατηγορίαν, προσέβαλεν. Ἐγὼ δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εὐχο-
μαι καθ' ἣν ὥραν θὰ δώσετε τὴν ψῆφόν σας, νὰ ἐνθυμηθῆτε
ὅτι εἴσθε χριστιανοί· ὅσα δὲ πλέον τὸ πνεῦμα τοῦ χριστια-
νισμοῦ θέλει κυριεύει τὴν συνείδησίν σας, τόσα πλέον θὰ εἴσθε
εὐδιάθετοι νὰ ἀναιρέσητε τὴν ἀπίσταν καὶ ν' ἀπολύσητε τοὺς
κατηγορουμένους. Ὁ χριστιανισμός, ἡ μόνη αὕτη ἀληθὴς θρη-
σκεία, ἡ θρησκεία τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀγάπης, δὲν ἔγινε διὰ
τῆς βίας καὶ τῆς λόγχης ἢ καθολικῆς θρησκείας, ἀλλὰ διὰ τῆς
πειθοῦς καὶ τοῦ μαρτυρίου, διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς
πρόθυτος ἐπεκράτησε. Δὲν ἔχει λοιπὸν ἀνάγκη βίας καὶ ποι-
νῶν, πλημμελειοδικῶν καὶ δεσμοφυλάκων ἵνα διατηρῆται ἀκρά-
δαντος μέχρι τέλους τῶν αἰώνων. Ἄν δὲ οἱ τῆς Σύρου πλημ-
μελειοδίκαι καταδικάζοντες τὸν γέροντα Καίρη καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ, ἐνόμισαν ὅτι προσφέρουν ἐκδούλευσιν εἰς τὴν χριστιανι-
κὴν θρησκείαν, οἱ ἀληθεῖς χριστιανοί, οἱ ἐνδομύχως πιστεύοντες
εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ σταυροῦ
ἐξεφώνησε » πᾶτερ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, οὐ
» γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν», ἀπαρνοῦνται τὴν ἐκδούλευσιν ταύ-
την, ἀποστρέφονται δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἐκείνους,

οἵτινες προλαμβάνοντες τὴν δικαστικὴν ψῆφον, ἐτόλμησαν νὰ ζητήσωσι διὰ τῶν ἐφημερίδων τὴν καταδίκην τοῦ Καίρου. Ἐζήτησαν τὸ σκάνδαλον, ἀλλὰ οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται ἐν τῇ κοινωσίᾳ εἶπεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λόγων τῆς ἀναιρέσεως, ἦν παραλείπομεν χάριν συντομίας, ὡς ταυτιζομένην μὲ ἐκείνην τοῦ Κ. Σαριπόλου, ὁ δικηγόρος Κ. Ρενιέρης προσέθηκε τὰ ἑξῆς.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τῆς ἀναιρέσεως, οὗς ἀνέπτυξε μὲ τόσῃν δεινότητι ὁ προλαλήσας συνάδελφός μου, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ προσθέσω καὶ ἕτερον, ἐπίσης ἰσχυρὸν καὶ ἀκαταμάχητον, τὴν ἐν τῇ προβαλλομένη ἀποφάσει γενομένην κακὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 222 τοῦ ποινικοῦ Νόμου, τοῦ δόποιου ἰδοῦ αὐταὶ αἱ λέξεις· « Κατὰ τοὺς περὶ ἀθεμίτων » εἰρησίων ὅρους ἄρθρ. 212—221 τιμωροῦνται οἱ καθιδρυταί, ὀδιδόδοται καὶ συνεταῖροι νέων καὶ μὴ ἀνεγνωρισμένων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως θρησκευτικῶν αἱρέσεων. » Πρὸς κατάληψιν ὅμως τοῦ ἄρθρου τούτου δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ νόμος τῆς Ἑλλάδος ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἄθεος, ὡς εἶπεν ὁ συνάδελφός μου, ἀλλὰ εἶναι χριστιανὸς καὶ μάλιστα ὀρθόδοξος. Ὁ νόμος τῶν νόμων τῶν Ἑλλήνων, τὸ Σύνταγμα, ἐγένετο ἐν ὀνόματι τῆς ἀγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, ἐκήρυξε δὲ, ὅτι ἐπικρατοῦσα ἐν Ἑλλάδι θρησκεία εἶναι ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος· ὁ ὀρθόδοξος λοιπὸν νομοθέτης μας ἐκλαμβάνει τὰς λέξεις ἅς μεταχειρίζεται, ὡς τὰς ἐκλαμβάνει πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανός.

Ὁ νομοθέτης λοιπὸν ἀπαγορεύων διὰ τοῦ μνησθέντος ἄρθρου πᾶσαν νέαν αἶρεσιν, τί ἐννοεῖ νὰ ἀπαγορεύσῃ; πᾶσαν νέαν αἶρεσιν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐν γένει πᾶν νέον σχίσμα παντὸς κλάδου τοῦ χριστιανισμοῦ, πᾶσαν νέαν ὑποδιαίρεσιν τῶν πολλῶν αἱρέσεων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας;

Ὅτω τεθὲν τὸ ζήτημα, λύεται ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὁ ὀρθόδοξος νομοθέτης ἐννοεῖ μόνον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας νὰ ὑπερασπισθῇ, αὐτὴν καὶ μόνην νὰ διατηρήσῃ ἀμίαντον, ἀκεραίαν· δὲν ἐφρόντισε δὲ ποσῶς, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ φρον-

τίση, περί υπερασπίσεως τοῦ Παπισμοῦ ἢ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, καὶ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν εἰς νέας αἵρέσεις, αἵτινες τυχὸν ἠδύναντο νὰ γεννηθῶσι μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν κόλπων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀποχωρισθέντων ἤδη χριστιανῶν.

Καὶ τῶντι ὑποθέσατε, Κύριοι, τὸν ἐνταῦθα ἐφημέριον τῆς τῶν Λατίνων ἐκκλησίας Δὸν Κωνσταντῖνον καταμηνύοντα πρὸς τὴν Εἰσαγγελίαν τοὺς ἐνταῦθα προσφυγόντας καὶ ἐκδίκησιν πνέοντας κατὰ τοῦ Πάπα Ἰταλοῦς, ὅτι εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς των δὲν μνημονεύουν τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ῥώμης, ὅτι προσθαφαιροῦν κατ'αὐτὰς, καὶ ὅτι εἰσήγαγον αἵρεσιν νέαν μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας ἢ ὑποθέσατε τὸν Κύριον Χίλλ κατηγοροῦντα τὸν Κύριον Κίγκ, ὅτι ἐρμηνεύει χωρία τινὰ τῶν γραφῶν ἀντιθέτως παρ' ἑτι ἐρμηνεύονται ὑπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας, καὶ ζητοῦντα νὰ ἐφαρμοσθῇ κατ' αὐτοῦ τὸ ἄρθρον 222. Δύναται ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ἐπιληφθῇ τῆς τοιαύτης κατηγορίας, καὶ νὰ καταδιώξῃ τοὺς τοιοῦτους, ὡς ταραττοντας τοιουτοτρόπως τὴν ἐνότητα ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν ; Ὅχι βεβαίως· διότι ὁ νομοθέτης καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος εἰσὶν ὀρθόδοξοι, καὶ δὲν ἔχουν ἐπομένως φροντίδα καὶ καθήκον εἰμὴ ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, οὐδόλως δὲ μέλει αὐτοῖς ἂν ἡ πλάνη ἦναι μία καὶ συμπαγῆς, ἢ διαμεμελισμένη καὶ κατατετμημένη. Τοῦναντίον μάλιστα φρονῶ, ὅτι συμφέρει νὰ διαιρῆται τὸ κακὸν, διότι οὕτω καὶ ἀσθενέστερον γίνεται.

Ὁ δὲ Καίρισμός, ἂν πιστεύσωμεν τὴν κατηγορίαν, εἶναι αἵρεσις κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ; ὄχι, διότι δὲν εἶναι κἀν αἵρεσις κἀμμιᾶς τῶν γνωστῶν χριστιανικῶν θρησκειῶν. « *Haeresis, λέγει ὁ Carmignani, est pertinax christiani hominis error Ecclesiae universalis iudicio damnatus, fideique catholicae ex parte contrarius.* » Ὁ αἰρεσιώτης λοιπὸν πρέπει νὰ ἦναι χριστιανός, πρέπει νὰ δέχεται τινα ἐκ τῶν δογμάτων τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ Καίρης ἄρα καὶ οἱ περὶ τὸν Καίρη δὲν εἶναι αἰρεσιῶται, δὲν ὑπάγονται ἐπομένως εἰς τὴν διάταξιν τοῦ 222 ἄρθρου, καθότι ἀπηνήθησαν ὀλωσδιόλου τὸν

χριστιανισμόν. Δὲν λέγω δὲ ταῦτα διὰ νὰ ἐπισύρω ἔτι μᾶλλον κατ' αὐτῶν τὸ μῖσος τῶν ἀκροατῶν, καὶ τὴν ἀποστροφὴν ὑμῶν, ἐκ τοῦ ἐναντίου φρονῶ, ὅτι ἔσῃ μεγαλύτερον εἶναι τὸ σφάλμα των τόσῃ περισσοτέρα πρέπει νὰ ἦναι ἢ πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη καὶ εὐσπλαγχνία σας. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τοὺς μᾶλλον ἀμαρτωλοὺς καὶ περισσότερον ἐλέησεν, ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν διὰ τὸ ἐν ἀπολωλὸς πρόβατον ἀφίνει τὰ ὅποια ἔχει ἐν τῇ ποίμνῃ καὶ μηδενὸς κόπου φεῖδεται πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἀπολωλότος. Οὗτοι δὲ δὲν εἶναι βεβαίως πλέον ἔνοχοι παρ' ὅ,τι ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τοῦ πρώτου τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκράτορος, καὶ ἐν τούτοις ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλε τότε τοὺς κεραυνοὺς του νὰ τοὺς ἀποτεφρώσῃ, ἀλλ' ἔστειλε τὸν υἱὸν του νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄς συμβουλευθῇ λοιπὸν τοὺς Καίριστὰς ὡς φιλόστοργος μήτηρ των ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία μας ἀφ' ἧς ἀπλανηθέντες ἀπεσπίρτησαν τῶν δογμάτων της. Ἄν ὅμως καὶ κατὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐξανιστάμενοι δὲν ἐπανέλθωσιν οἱ ἀπλανηθέντες εἰς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὴν εὐεργετίδα ἐκκλησίαν, καὶ τότε πάλιν τὸ τιμωρεῖν αὐτοὺς διὰ ποινῶν, οὐδόλως χριστιανικὸν εἶναι, διότι ὁ ἀπόστολος λέγει ἡμῖν, «αἰρετικὸν δὲ ἄνθρωπον μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ,» δὲν εἶπε δὲ, βίαζε, καὶ δέσμευε, καὶ καῖε, καὶ ἀπαγχόνιζε.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἀπεδείχθη, νομίζω, σαφῶς ἡ ἀληθὴς ἔννοια τοῦ ἄρθρου 222 καὶ ἡ ἐσφαλμένη αὐτοῦ ἐφαρμογή, ἀπεδείχθησαν προσέτι αἱ ἄλλαι ἐλλείψεις τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως.

Περισσότερον ὅμως ἢ τὰς σκέψεις τῆς ἀποφάσεως φοβοῦμαι μίαν ἄλλην αἰτίαν, ἣτις δὲν εἶναι μὲν καταχωρημένη ἐν αὐτῇ, θέλει παρουσιασθῆ ὅμως εἰς τὴν συνείδησίν σας. Συμφέρι ἄρα γε θὰ εἰπῆτε, ν' ἀναιρεθῇ ἡ ἀπόφασις, ν' ἀθωωθῇ ὁ Καίρισμός ὁ ταράξας τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, ὡς ζητῶν νὰ εἰσαγάγῃ τὰς νέας θρησκευτικὰς του δοξασίας; Δὲν εἶναι ἄρα γε τοῦτο σπέρμα μεγάλων, ἀκαταλογίστων κακῶν, τὸ ὅποιον ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νὰ πνίξωμεν;

Συμφωνῶ καὶ ἐγὼ, Κύριοι, ὅτι ὁ Καίρισμός πρέπει νὰ κα-

ταπολεμηθῆ, ἀλλὰ νὰ πολεμηθῆ, ὡς πρὸ ὀλίγου σᾶς ἔλεγε καὶ ὁ συναδέλφος μου Κ. Σαρίπολος, διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῶν ἀκαταμαχίτων τῆς λογικῆς καὶ τῆς φιλανθρωπίας ὄπλων, τῶν μόνων ὄπλων τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐχὶ ὅμως ποτὲ διὰ φυλακισμῶν, καὶ ποινῶν, καὶ ὕβρεων· ἐν ἄλλοις λόγοις εὐκαταῖον εἶναι νὰ καταπολεμηθῆ διὰ τῆς ἐλευθέρας συζητήσεως. Συγχωρήσατε τὴν ἐλευθέραν συζήτησιν, προκαλέσατε τὸν Καίρισμὸν νὰ φέρῃ ἄνευ κινδύνου τοῦ εἰς τὴν δημοσιότητα τὰ νέα αὐτοῦ δόγματα, καὶ ὁ Καίρισμὸς ἐνίκηθη. Ὁ χριστιανισμὸς, ὅστις ἐξῆλλε νικηφόρος ἀπὸ τόσους διωγμοὺς, ἀπὸ τόσους πολέμους, ὅστις δὲν κατεβλήθη ὑπὸ τῶν σαρκασμῶν τοῦ Βαλταίρου, ὁ χριστιανισμὸς λέγω, δὲν φοβεῖται τὸν Καίριν. Τὸ φῶς διώκει τὰ φαντάσματα, ἡ νύξ τὰ γεννᾷ· ἡ ἀλήθεια νικᾷ ἐν τῷ φωτὶ, ἐν δὲ τῇ σκοτίᾳ μεγαθύνεται τὸ ψεῦδος. Διὰ τῆς ποινῆς ὅμως καὶ τῶν καταδιώξεων ὁ Καίρις κατέστη τωόντι ἐπικίνδυνος, ἐμεγαλύνθη εἰς τὰ ὅμματα τῶν ὀπαδῶν του, ἐπροβιάσθη μάρτυρ. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἴσως τοῦτο ἐπεδίωκεν, ἐγὼ ὅμως πρὸς τιμὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ζητῶ νὰ ἀφαιρέσητε ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Καίρου τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, καὶ νὰ ἀποφανθῆτε, ὅτι οὗτος δὲν ἔπεσε θῦμα, ὅτι οἱ ὀπαδαὶ του δὲν σήπονται ἐν ταῖς φυλακαῖς, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ νόμιμος θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦ ἀνεξιθρήσκου καὶ ἐλευθερόφρονος, ἀλλὰ διότι ἐν κατώτερον δικαστήριον ὑπέπεσεν εἰς λάθος δικαστικὸν καὶ νομικὸν, πλὴν τὸ λάθος τοῦτο ἐπανορθώσατε ὑμεῖς, τὸ ἀνώτατον τοῦ Κράτους δικαστήριον, ἀθωώσαντες αὐτούς.

Μετὰ τοὺς δικηγόρους Κυρίους Ν. Ι. Σαρτίπολον καὶ Μ. Πριέρην, ἠγόρευσεν ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς, ὅστις, εὐρῶν ὄρθας ἔλας τῶν ἀναιρεσιβληθειῶν ἀποφάσεων τὰς διατάξεις, ἐξηγήσατο τὴν ἀπόρριψιν τῆς αἰτηθείσης ἀναιρέσεως.

Τὸν Κ. Εἰσαγγελεῖα ἀπέκρουσαν ἅπαν συντόμως πλήρῃ εὐστόχως οἱ δικηγόροι Κύριοι Σπ. Τριανταφύλλης καὶ Μιχ. Μποτλῆς. Μετ' αὐτοὺς δὲ τελευταίος ἀναλαβὼν τὸν λόγον ὁ κύριος τῆς ὑπερασπίσεως δικηγόρος Ν. Ι. Σαρτίπολος ἠγόρευσεν αἰθίς ὡς ἑξῆς.

Ἀτυχῆς φαίνεται μοι ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν καθ' ἡμῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ. Διότι κατηγορήσε τῶν Ἀθηναίων διὰ τοῦ Σωκράτους τὸν θάνατον. Ἀλλὰ Κύριε Εἰσαγγελεῦ, τοῦ Σωκράτους ὁ θάνατος ἐγένετο κατὰ νόμους ἄγνοεῖτε δὲ ἴσως, ὅτι νόμος ρητὸς παρ' Ἀθηναίους ἀπηγόρευε τὸ εἰσάγειν νέας ἐν τῇ πολιτείᾳ θρησκείας, τὸν δὲ τοιαῦτα ἀποπειρώμενον θανάτῳ ἐξημίῳ. Ἄν λοιπὸν ὡς νομικοὶ ἀπλῶς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ σοφωτάτου (προστίθημι δὲ τοῖς λόγοις τῆς Πυθίας, καὶ ἐναρετωτάτου) ἀνδρῶν ἀπάντων, σκεφθῶμεν, ὀφείλομεν νὰ ὀμολογήσωμεν, ὅτι κατὰ νόμον ἢ καταδικη. Ἄν ἔμως φιλοσοφοῦντες κατακρίνωμεν αὐτὴν, δίκαια λέγομεν, καὶ προσεπιβεβαίωμεν τὸ βάσιμον τῆς προκειμένης αἰτήσεως ἀναιρέσεως, διότι πᾶς θρησκευτικὸς διωγμὸς εἶναι ἐναντίος τῷ ὀρθῷ λόγῳ, εἶναι αὐτόχρημα παραβίασις τῆς συνειδήσεως, τοῦ αὐτοδίκου τούτου, οὐ παύσομαι τοῦτο λέγων, κτήματος παντὸς ἀνθρώπου.

Ἀκολούθως προέβη ὁ Κύριος Εἰσαγγελεὺς εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ περὶ ἐλευθερίας τῆς θρησκείας ζητήματος, καὶ ἀπείρων Γάλλων συγγραφέων χωρὶα ἀνέγνω ἡμῖν, γαλλιστὶ μάλιστα, διαπραγματευόμενα περὶ τελέσεως μὴ ἀνεγνωρισμένης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως λατρείας. Ἄλλ' ἂν ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς μετὰ τὰ οἴκοι ὑπ' αὐτοῦ προὔσχεδιασμένα ἔδιδε καὶ τινα προσοχὴν τοῖς

λόγοις ἡμῶν, ἤθελεν ἀκούσει, ὅτι τὸ ἐλεύθερον τῆς θρησκείας
 διεστείλαμεν τοῦ ἀκωλύτου τῆς λατρείας· ὥστε οὐδεμίαν δο-
 κιμάζομεν δυσκολίαν νὰ συνομολογήσωμεν αὐτῷ, ὅτι πάντα
 μὲν ὅσα ἀνέγνω ἡμῖν ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς καλῶς ἔχουσι, δυστυ-
 χῶς ὁμῶς οὐδὲν κατὰ τὰς ἐλπίδας τῆς Εἰσαγγελίας ἀποδει-
 κνύουσιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς τὰς θεωρίας ὡς φαί-
 νεται δὲν ἀγαπᾷ, θέλω δι' ἀφελεστάτων λόγων καὶ ἀπλουστά-
 τοις χρώμενος ἐγὼ παραδείγμασι, τῷ ἀποδείξει, ὅτι ἄλλο τὸ
 ἔν καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο, ἔτι δὲ καὶ ὅτι ἄλλο τὸ γνωστὴ ἄλλο
 δὲ τὸ ἀνεγνωρισμένη. Κατηγορεῖτο ἄρα γε ὁ Καίρης καὶ οἱ
 λοιποὶ ὅτι ἐσύστησαν ναὸν ἐν ᾧ νὰ τελῶσι τὴν τῆς θρησκείας
 των ἐξωτερικὴν λατρείαν ἀνευ ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως, ἢ κα-
 τεδικάσθησαν ἐπὶ δόγμασι νέας θρησκείας; Ἄν μὲν τὸ πρῶ-
 τον, ἐπιδειξάτω ἡμῖν ὁ Κ. Εἰσαγγελεὺς τὸ περὶ τούτου χω-
 ρίον τοῦ κατηγορητηρίου ἐγγράφου, ἢ τοῦλάχιστον τῆς κατα-
 δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἂν δὲ τὸ δεύτερον, ὁμολογησάτω ὅτι
 ἡμεῖς μὲν τὰναντία τρανῶς ἀπεδείξαμεν, ἢ δ' Εἰσαγγελία
 περὶ ἄλλου ἐκτὸς τῆς δίκης ζητήματος ἐλάλησε, καὶ ἄκοντας
 τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους Γάλλους συγγραφεῖς εἰς ψευδομαρτυ-
 ρίαν κατέστυρεν.

Περὶ δὲ τοῦ γνωστὴ καὶ ἀνεγνωρισμένη, τὸ ὁποῖα ὁ Κ. Εἰ-
 σαγγελεὺς εἶπεν ὅτι εἰσὶ ταυτόσημα, ὀλίγα θέλω εἰπεῖ· ὑποτε-
 θείσθω ὅτι ἡγεμῶν τις γνωστὸς τοῦ ἰδίου κράτους ἐξέρχεται
 καὶ εἰς ξένον ὁδοιπορεῖ ὑπὸ τὸ λεγόμενον μὴ ἀνεγνωρισμένον
incognito· τίς ἀγνοεῖ ὅτι ὁ ὁδοιπόρος εἶναι ἡγεμῶν; οὐδεὶς·
 ἄρα γνωστὸν ὅτι εἶναι ἡγεμῶν· τίς ἀποδίδει αὐτῷ τὰς εἰθισμένας
 ἀνεγνωρισμένῳ ἡγεμόνι τιμὰς; οὐδεὶς· ἄρα δὲν θεωρεῖται ἀνε-
 γνωρισμένος. Ἐρωτῶ λοιπὸν ὑμᾶς Κ. Εἰσαγγελεῦ, πείθεσθε ἤδη
 ὅτι διαφέρει τὸ γνωστὸν τοῦ ἡγεμόνος τοῦ ἀνεγνωρισμένου αὐ-
 τοῦ; Δὲν δύνασθε νὰ μοι τὸ ἀρνηθῆτε. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκόλουθον
 ἴσως θέλει πείσει ὑμᾶς ἐντελέστερον· ἐν ἔθνος ἐπαναστατεῖ,
 καὶ τὰς πρῶν τοῦ κυρίου του πολιτικὰς ἀρχὰς ἀποβάλλει,
 καὶ ἄλλας κατ' ἰδίαν ἀρέσκειαν καὶ ἐκλογὴν καθιδρύει· ἐρωτῶ
 ὑμᾶς, εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ἐπαναστὰν ἀπέσεισε τὸν ζυγὸν καὶ

αυτοκυβερνάται ; ναί· εἶναι δ' ἐπίσης βέβαιον, ὅτι μεχριστοῦ καὶ τὰ λοιπὰ αυτόνομα ἔθνη δὲν ἀγαγωνίσωσι τὸ αὐθύπαρ- κτον, καὶ αὐταρχικόν, καὶ αὐτοκυβέρνητον τοῦ ἔθνους τούτου, δὲν εἶναι ἀνεγνωρισμένον οὐδὲ λέγεται τοιοῦτον ; ναί
 Κατέβρευσεν ἄρα σύμπασα ἡ οἰκοδομὴ ἦν καθ' ἡμῶν **Κ.** Εἰ- σαγγελεῦ πολυμόχθως ἀνηγείρατε. Κλείσατε λοιπὸν τὴν το- σαύτην τῶν βιβλίων στιβάδα ἦν καθ' ἡμῶν ἠνεώξατε, διότι ταῦτα μαρτυροῦσιν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ οὐχὶ καθ' ἡμῶν.

Πλὴν ὁ **Κ.** Εἰσαγγελεὺς ἀναγνούς ἡμῖν τὰ πολλὰ, ἀλλ' ὄλα ὅλως ἐκτὸς τοῦ ζητήματος, χωρὶα τῶν Γάλλων συγγραφέων, εἶπε, ῥητορικῶ ὑποθέτω, κατὰ τὸν **Κ.** Πρόεδρον, σχήματι, ὅτι γνωστὸν εἶναι πόσον οἱ Γάλλοι εἰσι ζηλότυποι τοῦ πολιτεύματος αὐτῶν. Ἐνὸς μόνου, νομίζω, ἐπελάθετο ἵνα εἴπῃ ἡμῖν ὁ **Κ.** Εἰσαγγελεὺς, ποίου πολιτεύματος αὐτῶν εἰσι ζηλωταί, διότι τὸ ἐπ' ἐμοὶ καλῶς γινώσκω, ὅτι ἐν διαστήματι ἐξήκοντα μόνων ἐτῶν, ἐν- νέα ἡ Γαλλία μετέβαλε πολιτεύματα, ὡς δὲ ἡ Σαμαρεῖτις τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδ' αὐτὸ τὸ ὁποῖον σήμερον ἔχει εἶναι ἰδικόν της. Εἶπατε λοιπὸν ἡμῖν **Κ.** Εἰσαγγελεῦ, τίνας τῶν **ΕΝΝΕΑ** τού- των πολιτευμάτων αὐτῆς ἐδείχθη ποτὲ ἐνθερμος ζηλωτῆς καὶ πιστῆ σύζυγος ;

Ἄλλὰ καὶ προεῖδον **Κ.** Εἰσαγγελεῦ, τὰ ἐπιχειρήματα ἃ ἠ- θέλετε φέρεῖ καθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ἠθέλετε προστρέξει εἰς τοὺς Γάλλους συγγραφεῖς τοὺς σχολιάσαντας τὸ ἄρθρον 291 τοῦ ποινικοῦ νόμου τῆς Γαλλίας ὅθεν καὶ ἐγὼ ἐπλήσθην μὲ τὴν ἀγόρευσιν αὐτοῦ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, ὅστις κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῆς 10 Ἀπριλίου 1834 ἠρμήνευ- σεν αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου τούτου, συζητουμένου τότε τοῦ περὶ συνεταιρήσεως νόμου, ἵνα μηδεμίᾳ μὲν ἀμφιβολία, ὅτι ἄθικτον ὅλως ἔμενε τῆς θρησκείας καὶ συνειδήσεως τὸ ἐλεύθε- ρον, καὶ ὅτι μόνιας τὰς ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς θρησκείας ἀνατρε- πτικὰς τῆς πολιτείας πολιτικὰς ἀθροίσεις περιέστειλε. Καὶ ὁμως, ἐπειδὴ περὶ τοῦ ἄρθρου 291 τοῦ ποινικοῦ νόμου τῆς Γαλλίας ὁ λόγος, δὲν εἶναι ἴσως ἄπο σκοποῦ νὰ παρατηρή- σωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ πολὺ τοῦ ἡμετέρου ἐλευθερώτερος

τῆς Γαλλίας ὁ νόμος ; διότι οὗτος μὲν τὰς ὑπὲρ τὰ εἰκοσιν άτομα συνενώσεις καὶ ἑταιρίας ὑποβάλλει εἰς τὴν προηγουμένην τῆς Κυβερνήσεως ἔγκρισιν, ἐξαιρεῖ δὲ μάλιστα τοῦ ἀριθμοῦ τούτου τοὺς ἐνοικοῦντας τῷ οἴκῳ ἔνθα συνάγεται ἡ ἑταιρία· ὁ δ' ἡμέτερος ἐν ἄρθρ. 212 ἀορίστως ἐκφράζεται, εἰάν πολλοὶ ἐνωθῶσι, λέγων τὸ δ' ἐλαστικώτατον τοῦτο πολλοὶ, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ δύο ἢ τριῶν, κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Εἰσαγγελεῦσι, καταντᾷ εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ φυσικωτάτου δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι καὶ προσομιλεῖν τοῖς φίλοις, διότι ὡς ἡ Δαμοκλέους σπάθη ἐπίκειται τὸ ἄρθρον 212 μετὰ τοῦ παρακολουθοῦντος αὐτῷ ὀμίλου τῶν συνεταίρων αὐτῷ ἐπομένων ἄρθρων. Ὅχι Κύριοι, τοιαύτη δὲν εἶναι τοῦ συντάγματος ἡμῶν ἡ ἰδέα, τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ἦναι τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ ἔννοια, ὡς σαφῶς ἀπέδειξα τοῦτο ἐν τῇ περὶ συνταγματικοῦ δικαίου πραγματείᾳ μου ἐν σελ. 845 καὶ ἐφεξῆς. Ἄν δ' εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ πλημμελειοδικείου τῆς Σύρου ἐπανέλθωμεν, θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι τὸ δικαστήριον τοῦτο ἔτι περιεργότερον ἐφήρμοσε τὸν ποινικὸν νόμον τοῦτον, καταδικάσαν ὡς συνεταίρους καὶ λάθρα συνεργομένους τέσσαρας μόνον, καὶ τούτους, ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ἐν διαφόροις τόποις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν κατοικοῦντας· οἷον τὸν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀνδρου Θεόφιλον Καίτην μετὰ τοῦ ἐν Ἀθῆναις Σπυρίδανος Γλαυκωπίδου· τὸν ἐν Κύθνῳ Γρηγόριον Δεσποτόπολον μετὰ τοῦ ἐν Κορθίῳ, ἂν καλῶς μέμνημαι, Θεοφίλου Λουλούδη. Τὰ τοῦ μεσαιῶνος δικαστήρια ἦσαν τοῦλάχιστον συνεπέστερα, διότι καταδικάζοντα τοὺς γόντας καὶ μάγους, ὑπέθετον, διότι καὶ ἐπίστευον, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑπκρέτουν αὐταῖς, καὶ ἐναερίως ἐν ἀκραιῖ διεπόρθημενον εἰς κοινὸν μέρος τοὺς τὰ σάββατα τῶν δαιμόνων ὀργιάζοντας.

Ὁ Πρόεδρος Ποίαν τὰ τοιαῦτα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν αἴτησιν ἀναιρέσεως ;

Ὁ δικηγόρος Κ. Ν. Ι. Σαρίπολος. Ποίαν σχέσιν ἔχουσι, Κ. Πρόεδρε ; Ἀλλὰ τὴν πασῶν μεγίστην· διότι ὑπαρχούσης ἀναμφισβήτητου τῆς ὡς ἐκ τῶν τόπων ἀποστάσεως, λελαν

θασμένη κατὰ πάντα ἐναργῶς ἀποδεικνύεται καὶ τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς Σύρου ἢ ἀπόφασις· ἐπειδὴ, νομίζω τούλαχιστον, ἔνωσις, καὶ μάλιστα ἀθέμιτος, ὡς θέλει ὁ ποινικὸς νόμος καὶ ὡς τὸ πλημμελειοδικεῖον Σύρου εὔρεν αὐτήν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὅπου δὲν ὑπάρχει σύνοδος πλειόνων ἀτόμων ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἄλλὰ τοιαύτη σύνοδος ἦν ἀνέφικτος, ἄρα οὐδὲ ἔνωσις ὑπῆρξεν, ἄρα πλημμελὴς ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς βάσεως, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ πρώτου στοιχείου αὐτῆς ἢ τῶν πλημμελειοδικῶν Σύρου ἀπόφασις, ἄρα κατὰ πάντα ἀναιρετέα ἢ ἀπόφασις αὕτη.

Καὶ ἠκούσατε μὲν Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, ὅσα ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου τῆς θρησκείας καὶ συνειδήσεως ὑπ' ἐμοῦ ἐβρέθησαν ἠκούσατε δὲ καὶ τοῦ **Κ.** Εἰσαγγελέως τὰ καθ' ἡμῶν ἐπιχειρήματα, ἃ ἠρώσθη ἐκ τῶν περὶ τελέσεως δημοσίας λατρείας, περὶ συνενώσεως πολιτικῆς καὶ εταιρίας ἀνευ ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ πολλῶν Γάλλων συγγραφέων ἐκτεθέντων. Ἄλλὰ **Κ.** Εἰσαγγελεῦ, ἂν ὁ χρόνος μοι τὸ ἐπέτρεπεν, ἤθελον, δὲν ἀμφιβάλλω, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑφ' ὑμῶν εἰς ὑποστήριξιν τῶν ὑμετέρων λόγων προσενεχθεῖσιν, εὔρει τὰς συμφώνους πρὸς τὴν ἐμὴν ἀγόρευσιν ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θρησκείας γνώμας. Ἐγὼ ὅμως συντομίας χάριν, ἓνα μόνον ἀντιτάξω ὑμῖν, πλὴν τοῦτον πολιτικώτατον, εὐκρινέστατον, εὐγλωττότατον, προκαλῶ δὲ ὑμᾶς ν' ἀναιρέσητε τοὺς τούτου λόγους καὶ ἀποδείξητε, ὅτι δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὴν προκειμένην δίκην. Ἰδοὺ **Κ.** Εἰσαγγελεῦ, ὁ συγγραφεὺς, ὃν ὁ συνάδελφός μου **Κ. Μ.** Ῥενιέρης ἔφερε καὶ οὐδόλως ἐχρήσατο αὐτῷ, ἀλλ' ἀνοίξας αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀγορεύσεως ὑμῶν, ἰδοὺ τίνα εὔρον. Ὁ συγγραφεὺς, ὃν ἔχω ἀνά χειρας εἶναι ὁ **Κ. Duvergier de Hauranne**, γνωστὸς ὑμῖν βέβαια. Ἀκούσατε λοιπὸν τίνα λέγει ἐν κεφαλ. **ΚΣΤ.** σελ. 211 τοῦ **Β.** τόμου τοῦ σύγγράμματος αὐτοῦ de l'ordre légal en France ἐπιγραφομένου (ἐκδ. Παρισίων τοῦ 1828).

Notre propriété la plus sacrée est notre conscience; personne n' a le droit de la scruter, Δὲν εἶπον καὶ ἐγὼ σύμφωνα τοῖς λόγοις τούτοις; On ne peut imposer à un homme

de croire ou de paraître croire ce qu' il ne croit pas.

Ἐγὼ δὲ προστίθημι, ὅτι τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι οὐ μόνον τὸ μέγιστον τῶν δημοσίων ἀδικημάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσχρότατον, διότι ἡ Ἀρχὴ ἤθελεν ὑποχρεοῦ τοὺς πολίτας εἰς τὸ νὰ ὑποκρῦπτωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὃ ἐστὶν ἤθελεν ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ γίνωνται κακοθέστατοι: ἤθελεν, ἐν ἄλλοις λόγοις, ἐκκλίνει τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, μεταποιοῦσα εἰς κακοθέστατα ἀνδράποδα τοὺς οὐς τέτακται νὰ ἠθικεύη καὶ νὰ τελειοποιῆ, πάσης κοινωνικῆς ἀρετῆς γινομένη διδάσκαλος. Ἄλλ' ἐξακολουθῶ. On ne peut lui prescrire de se soumettre à des pratiques dans lesquelles il n' a pas de foi; de pareilles violences sont une profanation de la religion. Προσέξατε Κ. Εἰσαγγελεῦ. et le CRIME est l'oeuvre de celui qui les commet; n'en doutons pas, la vengeance divine s' appesantira sur sa tête! Ἡκούσατε Κ. Εἰσαγγελεῦς; la vengeance divine s' appesantira sur sa tête!! Il est naturel, sans doute, de chercher à éclairer ses semblables, à dissiper leurs erreurs; mais il est abominable, il est contre nature de les torturer, de les faire périr, de les brûler, parceque leur croyance diffère de la nôtre. Πῶς; προσβλέπετέ με ἀσκαρδαμυκτὶ Κ. Εἰσαγγελεῦ; ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ, ἐγὼ δ' ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδὲ ἰῶτα ἐν προστίθημι τοῖς γεγραμμένοις.

Ὁ Πρόεδρος. Ὀφείλετε ν' ἀποτείνησθε πρὸς τὸ δικαστήριον Κύριε Δικηγόρε, οὐχὶ δὲ πρὸς τὸν Κ. Εἰσαγγελέα.

Ὁ Δικηγόρος Κ. Ν. Ι. Σαρτζπολος. Καὶ πρὸς τὸ δικαστήριον Κ. Πρόεδρε, ἀποτείνομαι ὅπως τὸ φωτίσω, καὶ πρὸς τὸν Κ. Εἰσαγγελέα ὅπως τὸν ἀντικρούσω. Ἄλλὰ τελειῶ. *L' échafaud* ἐγὼ δ' ἐνταῦθα προστίθημι - *ou la prison qui donne la mort* - pour dernier argument, et la main du bourreau pour dernière preuve, quelle honte pour la religion, quelle effroyable IMPIÉTÉ. Κλείω Κύριοι Ἀρειοπαγῖται, τὴν βίβλον, καὶ καταπαύω ἐνταῦθα τὸν λόγον, διότι ἀδύνατον μοι εἶναι νὰ προσθέσω τι εἰς τὰ τοσοῦτον ὀρθῶς, τοσοῦτον εὐγλώττως ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰρημένα. Ἴδου ὁ νόμος, ἰδου

ἡ θεωρία, ἰδοὺ τὸ δίκαιον, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ δικαιώσητε τὴν Ἑλλάδα, ὅτι δὲν ἀπεκέρυξε τὸ παρελθόν της, ὅτι δὲν βιάζει τοὺς ἐλευθερωτάτους νόμους της, ὅτι δὲν παρητήθη τοῦ μέλλοντος καὶ μεγάλου προορισμοῦ της, ὅτι τέλος, οὐδαμῶς ἀναξία ἐγένετο τοῦ αἰῶνός της, εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὁποίου λαμπρὰς πληροῖ σελίδας. Ἀναιρέσατε λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς Σύρου, ἐρμηνεύσατε ὑγιᾶς τοὺς ἐλευθέρους ἡμῶν νόμους, ἐφαρμόσατε δ' αὐτοὺς ὀρθῶς καὶ κηρύξατε τοὺς ἀναιρεσείοντας ἀθῶους τῆς κατηγορίας. Τοῦτο δ' ἔσεται καλὸν, καὶ ὄσιον, καὶ δίκαιον.

Ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 19 ποινικῆς ἀποφάσεώς του δημοσιευθείσης τὴν 16 Ἰανουαρίου 1853 ἀνήρρεσε τὴν ἀπόφασιν 181 τῶν ἐν Σύρῳ πλημμελειοδικῶν, ὡς κακῶς ἐφαρμόσασαν τὰ ἄρθρα 212, 214, 222, καὶ κατὰ συνέπειαν αὐτῶν τὰ ἄρθρα 216 καὶ 220 τοῦ ποινικοῦ νόμου· ὅθεν πρὸς πλείονα σαφήνειαν καταχωροῦμεν ἐνταῦθα τὰ σχετικὰ πρὸς τοῦτο χωρία τῆς μνησθείσης ἀποφάσεως.

• Τὸ δικαστήριον τοῦ Ἄρειου Πάγου, κτλπ.

» Σκεφθὲν κατὰ τὸν νόμον.

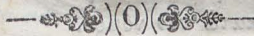
» Ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ ἀποδιδόμενη εἰς τοὺς ἀναιρεσείοντας πρᾶξις, ὅπως παραδέχεται αὐτὴν τὸ πλημμελειοδικεῖον ἐν τῇ
 » πρώτῃ αἰτιολογίᾳ τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως αὐτοῦ ὑπ
 » ἀριθ. 181, δὲν περιέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν ἄρθρ. 212,
 » 214 καὶ 222 τοῦ ποινικοῦ νόμου, τὰ ὁποῖα ὡς πρὸς τοῦτο
 » ἐφηρμόσθησαν· διότι πρὸ πάντων δὲν ἀναφέρει τὸ δικαστή-
 » ριον, οὐδὲ παραδέχεται ὡς ἐκ τῆς ἀνακρίσεως προκύψαντας
 » τοὺς τύπους καὶ θεσμοὺς ὑφ' οὓς ἡ τῶν ἀναιρεσειόντων ἐνω-
 » σις κατηρτίσθη· ἐνῶ τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον
 » στοιχεῖον τῆς ὑπὸ τῶν ἄρθ. 212 καὶ 222 τοῦ ποινικοῦ νό-
 » μου κολαζομένης πράξεως· ἐπομένως κακῶς ἐφήρμωσε τὸ εἰ-
 » ρημένον δικαστήριον τὰ ἄρθρα ταῦτα, χαρακτηρίσαν ἐσφαλ-
 » μένως ἐν τῇ ὀγδόῃ αἰτιολογίᾳ τῆς ἀποφάσεώς του τὴν πρᾶ-

» ξιν ὡς εἰς αὐτὰ ὑπαγομένην, ἐνῶ παραδεχθὲν ὅτι ἡ πράξις
» τῶν ἀναιρεσειόντων δὲν περιέχει πάντας τοὺς ἄρους τῶν
» μνησθέντων ἄρθρων, ὄφειλε ν' ἀθωώσῃ αὐτοὺς, ὅθεν κατὰ
» τοῦτο εἶναι ἀναιρετέα ἢ ἀπόφασις.

» Διὰ ταῦτα
» Ἄναιρεῖ τὴν ὑπ' ἀριθ. 181 ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ δικαστη-
» ρίου, καθόσον ἐκήρυξεν ἐνόχους τοὺς ἀναιρεσειόντας διὰ πα-
» ράβασιν τῶν ἄρθρ. 212, 214 καὶ 222 τοῦ ποινικοῦ νόμου,
» καὶ κηρύττει αὐτοὺς κατὰ τοῦτο ἀθώους.

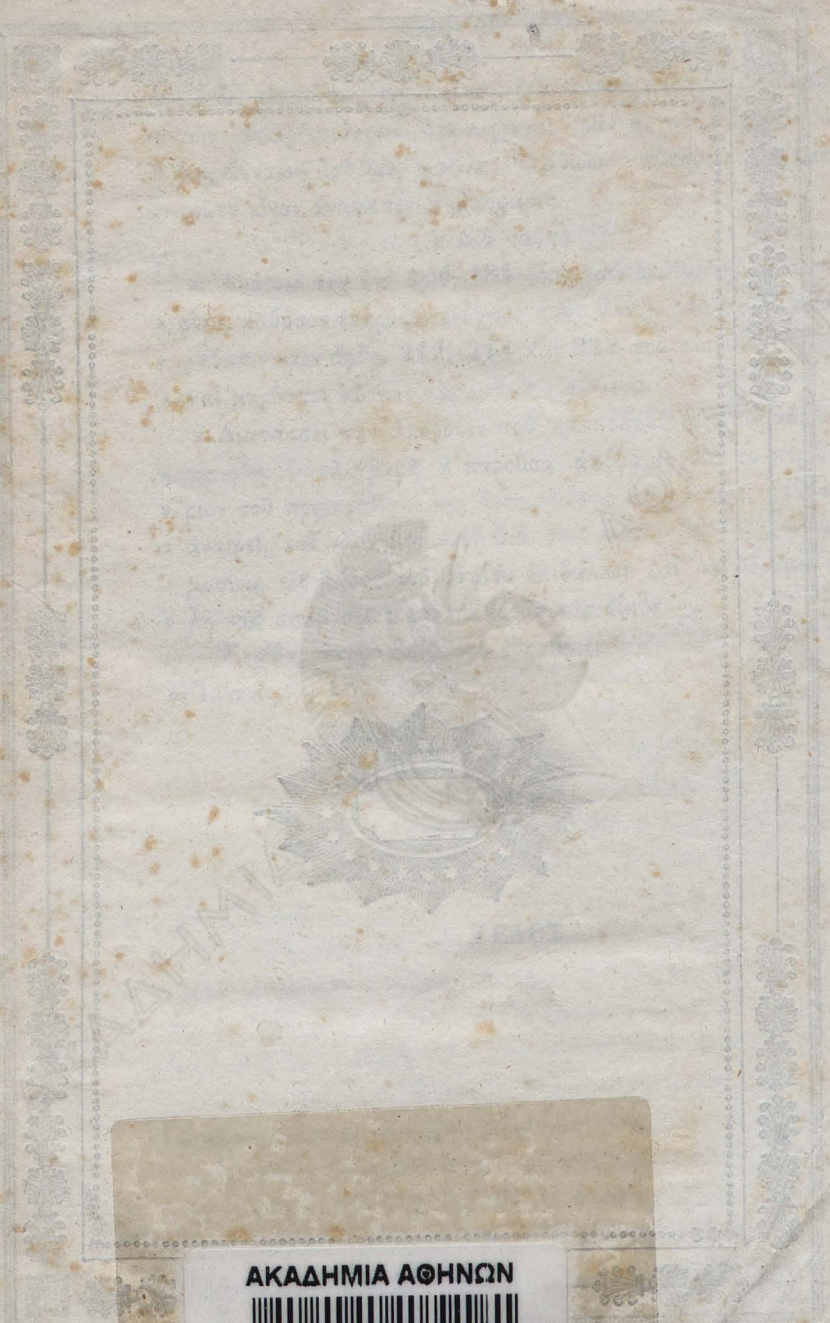
» Διατάσσει τὴν ἀπόδοσιν τοῦ καταβληθέντος παραβόλου,
» προσέτι δὲ νὰ γραφῇ ἡ παροῦσα ἀπόφασις εἰς τὸ περιθώ-
» ριον τοῦ πρωτοτύπου τῆς ἀναιρεθείσης ἀποφάσεως, καθόσον
» ἀναιρεῖ, καὶ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τοῦ τύπου δαπάνῃ τοῦ Δη-
» μοσίου, εἰς βάρος τοῦ ὁποίου ἐπιβάλλει καὶ τὰ νόμιμα τέ-
» λη τῆς σημάνσεως καὶ τὰ ἐξόδα τῆς δίκης.

» Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀθήναις τὴν 26
» Ἰανουαρίου 1853, κτλπ. ».

ΤΕΛΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000004117